

Opinnäytetyö (AMK)
Sosiaalialan koulutusohjelma
Sosiaalipalvelutyö
2014

Panu Sarkiola

”KYL SE PISTÄÄ MIETTIMÄÄN KU SÄ
LÄHDET KÄVELEE TÄÄLTÄ ULOS, ET KYL
PITÄIS JOTAIN TEHÄ”

– nuorten kokemuksia rikollisuudesta,
rangaistuksista ja ehdollisen vankeuden
valvonnasta

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Panu Sarkiola

”KYL SE PISTÄÄ MIETTIMÄÄN KU SÄ LÄHDET KÄVELEE TÄÄLTÄ ULOS, ET KYL PITÄIS JOTAIN TEHÄ”

– nuorten kokemuksia rikollisuudesta, rangaistuksista ja ehdollisen vankeuden valvonnasta

Tutkimus on tehty työelämätilauksena Turun yhdyskuntaseuraamustoimistolle, joka toimeenpanee vapaudessa suoritettavia yhdyskuntaseuraamuksia Varsinais-Suomen alueella. Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää mahdollisesti rangaistujen nuorten kokemusten perusteella, minkälaisia merkityksiä nuoret antoivat ehdollisen vankeuden valvonnalleen sen alkaessa ja ovatko heidän käsityksensä valvonnasta muuttuneet.

Opinnäytetyö on kvalitatiivinen tutkimus, jossa on haastateltu yhdeksää ehdollisen vankeuden valvonnassa olevaa nuorta touko- ja syyskuussa 2014. Tutkimuksessa selvitettiin nuorten kokemuksia ja mielipiteitä rikollisuudesta, rikosten seuraamuksista ja valvonnasta. Lisäksi tutkimuksessa selvitettiin nuorten mielipiteitä valvonnan hyödyistä tulevaisuutta ajatellen sekä heidän kehitysehdotuksiaan rikosseuraamustyöhön. Tutkimuksen avulla voidaan kehittää yhdyskuntaseuraamustoimistolla tehtävää valvontatyötä, jossa nuoren ehdollisen vankeuden valvonta on alkamassa.

Tutkimuksen teoreettisessa tietoperustassa on perehdytty nuorisorikollisuuteen, nuoren asemaan rikosprosessissa, rikosten seuraamuksiin ja nuoreen rikosentekijään. Tutkimusaineisto on kerätty teemahaastatteluiden avulla ja tuloksia on analysoitu aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä.

Tulokset osoittivat nuorten rikoskäyttäytymisen vähentyneen, kun rikoksesta on jääty kiinni. Myös valvonnan nähtiin osittain vaikuttavan rikoksettomuuteen. Haastateltujen nuorten käsitys ehdollisen vankeuden valvonnasta selkiintyi vasta valvonnan alettua. Tulokset viittasivat siihen, että valvonta oli tarpeellisimmillaan juuri valvonnan alkaessa. Nuorten oli vaikea mieltää ehdollista vankeutta ja valvontaa rangaistukseksi, minkä johdosta valvontatapaamisilla käynti koettiin mieluisaksi. Puhuminen ja avun saaminen arjen haasteisiin koettiin valvonnan hyödyiksi. Valvonnan uskottiin vähentävän rikostentekoa ja päihteidenkäyttöä myös tulevaisuudessa. Nuoret olivat pitkälti tyytyväisiä valvontaan, mutta rikosoikeudelliseen seuraamusjärjestelmään toivottiin ankarampia rangaistuksia.

ASIASANAT:

Nuorisorikollisuus, Rikosseuraamuslaitos, nuorten ehdollisen vankeuden valvonta, nuori rikosentekijä

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Degree Programme in Social Services | Social guidance and counseling

Autumn 2014 | 49 + 5

Instructor Outi Kivinen

Panu Sarkiola

EXPERIENCES OF YOUNG PERSONS ABOUT CRIME, SENTENCES AND SUPERVISION OF CONDITIONAL SENTENCE

The thesis was conducted by the Community Sanctions Office of Turku which implements community sanctions in the area of Southwest Finland. The objective of the study was to determine the significances that conditionally sentenced young offenders gave to the supervision of conditional sentence at the beginning and whether the significances changed over time.

The thesis is qualitative and is based on interviewing nine young conditionally sentenced offenders who participate in supervision in May and September 2014. The study observes young offenders' experiences and opinions about criminality, criminal sanctions and supervision of conditional sentence. Furthermore, young offenders' views about the benefits of the supervision for the future and their propositions for improvement for the work in the criminal sanction field were observed. Conditionally sentenced young offender's beginning of the supervision can be developed by the research.

Theoretical part of study concentrates on a juvenile delinquency, a situation of young person in a criminal procedure, criminal sanctions and a young offender. The research material was gathered by thematic interviewing and results were analyzed with the data-oriented content analysis.

Getting caught in a crime and supervision decreased the criminal behaviour of young people as a result of the study. The conception of the supervision of conditional sentence was cleared up when the supervision began. The results refer to that the supervision is the most essential precisely at the beginning of the supervision. Meetings were experienced sensible which complicated the youth to consider a conditional sentence and a supervision as a punishment. Speaking with the supervisor and getting help for the challenges of everyday life were considered as the benefits of the meetings. The supervision was believed to decrease criminal actions and drug-abuse also in the future. Interviewed young persons were satisfied with the supervision but they stated that more severe sentences were hoped in the criminal justice system.

KEYWORDS:

Juvenile delinquency, Criminal Sanction Agency, supervision of conditionally sentenced young offenders, young offender

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	6
2 NUORISORIKOLLISUUS JA RIKOSPROSESSI	7
2.1 Nuorisoriikollisuus	7
2.2 Rikosprosessi	8
2.3 Nuori rikosprosessissa	10
3 RIKOSSEURAAMUS	12
3.1 Rikosseuraamuslaitos	12
3.2 Rikosoikeudellinen seuraamusjärjestelmä	14
3.3 Nuorten ehdollisen vankeuden valvonta	17
4 NUORI RIKOKSENTEKIJÄNÄ	19
4.1 Nuori rikoksentekijä	19
4.2 Rikostaustan vaikutus nuoren tulevaisuuteen	19
4.3 Riskitekijöitä nuorisoriikollisuuteen	20
5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	23
5.1 Tutkimuksen tavoite ja tutkimustehtävät	23
5.2 Tutkimusmenetelmä	24
5.3 Aineiston hankinta	25
5.4 Aineiston analyysi	26
6 TUTKIMUKSEN TULOKSET	28
6.1 Taustatietoa nuorista	28
6.2 Kokemuksia rikoksenteon jälkeen	29
6.3 Nuorten kokemuksia valvonnasta	30
6.4 Tulevaisuus valvonnan päätyttyä	33
6.5 Nuorten palaute rikosseuraamustyöhön	34
7 JOHTOPÄÄTÖKSET	35
7.1 Nuorten suhtautuminen rikoksiin ja rangaistuksiin	35
7.2 Nuorten kokemus rikosprosessista ja valvonnasta	36
7.3 Nuoren elämä valvonnan jälkeen ja kehitysehdotukset	38

8 POHDINTA	41
LÄHTEET	45

LIITTEET

- Liite 1. Haastattelupyyntö
- Liite 2. Haastattelulupa
- Liite 3. Haastattelurunko

KUVIOT

Kuvio 1. 15 – 20-vuotiaiden rikoksista syyllisiksi epäiltyjen osuus vastaavan ikäisistä	7
---	---

TAULUKOT

Taulukko 1. Eri ikäryhmille tuomitut rangaistuslajit vuonna 2012	11
--	----

1 JOHDANTO

Nuoruus mielletään monesti kasvun ja kehityksen ajaksi, johon toisinaan voi liittyä epävakautta ja kapinointia. Nuorten tekemät rikokset herättävät ihmisissä voimakkaita tunteita, sillä rikollinen käytös on riski niin nuorelle itselleen kuin muillekin. Rikoksia tekevä nuori on vaarassa syrjäytyä, joutua huonoon seuraan tai rikoskierteeseen, mikäli asiaan ei puututa. (Honkatukia & Kivivuori 2006, 1.)

Tutkimus on tehty työelämätilauksena Turun yhdyskuntaseuraamustoimistolle, joka vastaa vapaudessa suoritettavien yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta Varsinais-Suomen alueella. Turun yhdyskuntaseuraamustoimistossa huomattiin ehdollisen vankeuden valvontaan tulevien nuorten olleen aika ajoin tietämättömiä valvonnan sisällöstä ja syistä, jonka johdosta valvonta oli heille määrätty. Toimeksiantaja oli kiinnostunut myös nuorten mielipiteistä rikollisuutta ja ehdollisen vankeuden valvontaa kohtaan.

Tutkimuksen tavoitteena on selvittää nuorten kokemusten perusteella, minkälaisia merkityksiä nuoret antoivat ehdollisen vankeuden valvonnalleen sen alkaessa ja olivatko heidän käsityksensä valvonnasta muuttuneet. Tutkimuksessa selvitetään myös nuorten kokemuksia ja mielipiteitä rikollisuudesta, rikosten seuraamuksista ja valvonnan hyödyistä tulevaisuutta ajatellen. Nuorilta tiedusteltiin lopuksi kehitysehdotuksia rikosseuraamustyöhön. Tutkimuksen avulla voidaan kehittää yhdyskuntaseuraamustoimistolla tehtävää työtä, kun nuoren ehdollisen vankeuden valvonta on alkamassa.

Tutkimuksen taustatietona on hyödynnetty teoriaa nuorisoriikollisuudesta, nuoren asemasta rikosprosessista, rikosten seuraamuksista ja nuoresta rikosentekijästä. Tutkimus on toteutettu kvalitatiivisena teemahaastatteluna, jossa haastateltiin yhdeksää ehdollisen vankeuden valvonnassa ollutta nuorta. Haastattelut toteutettiin touko- ja syyskuussa 2014.

2 NUORISORIKOLLISUUS JA RIKOSPROSESSI

2.1 Nuorisoriikollisuus

Lapsuus ja nuoruus ovat tutkitusti rikosaktiivisin elämänvaihe. Suomalaisten poliisitilastojen mukaan 15 – 20-vuotiaiden keskuudessa rikollisuus on yleisintä vaikka suurin osa rikoksista tehdään vasta aikuisiällä. (Elonheimo 2010, 15.) 2000-luvulla noin joka neljäs tai joka viides rikoksesta epäilty on alle 21-vuotias ja noin joka kymmenes epäilty on alaikäinen (Salmi 2014, 208). Kuviosta 1 voi nähdä nuorten rikoksista syyllisiksi epäiltyjen osuuden vastaavan ikäisistä.

Kuvio 1. 15 – 20-vuotiaiden rikoksista syyllisiksi epäiltyjen osuus vastaavan ikäisistä (Sotkanet 2014).

Nuorisoriikollisuus ja aikuiselämän rikollisuus eroavat keskenään eräissä suhteissa. Nuoruuteen kuuluva tyypillinen rajojen koettelu näkyy syyllistymisenä pikkurikkeisiin ja rikkomuksiin. Aikuisikään saavuttaessa nuoren käytös useasti kuitenkin palautuu yhteiskunnan sääntöjen mukaiseksi. Nuorisoriikollisuudelle on tyypillistä rikosten tekeminen ryhmässä sekä rikosten suunnittelemattomuus. Lisäksi nuorisoriikollisuutta on pidetty perinteisesti miehisenä käyttäytymisenä, vaikka myös tytöt syyllistyvät rikoksiin. Se on kuitenkin edelleen harvinaista. Päih-

teidenkäyttö ja päihdeongelmat ovat myös usein yhteydessä nuorisorikollisuuteen. Yhteydet painottuvat varsinkin huumeidenkäytön puolelle. (Oikeusministeriö 2003, 101 - 102.)

Koulutuksen ja rikollisuuden välillä on havaittu hyvin selkeä yhteys. Esimerkiksi riski syyllistyä pahoinpitelyrikokseen on korkeampi nuorilla, joilla ei ole peruskoulun jälkeistä koulutusta. (Aaltonen & Kivivuori 2009, 22.) Tutkimusten mukaan etnisten vähemmistöryhmien yliedustusta esiintyy nuorisorikollisuudessa. Vuonna 2014 valmistuneessa oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimuksessa havaittiin, että rikollinen käyttäytyminen on jonkin verran yleisempää maahanmuuttajanuorten keskuudessa, kuin kantaväestön nuorilla. (Oikeusministeriö 2003, 102; Salmi, Sirén, Danielsson & Suonpää 2014, 207.)

2.2 Rikosprosessi

Rikosprosessi on oikeudellisesti säännelty menettely, jossa tutkitaan ja ratkaistaan epäselvyys rikosoikeudellisesta vastuusta epäillyn rikoksen johdosta. Rikosprosessissa tavoitellaan rikosvastuun toteutumista ja erityisesti pyritään siihen, ettei syyttömiä tuomita tekemättömästä teosta. (Jokela 2008, 6-7.) Rikosprosessi luo oikeusturvaa, sillä prosessin luonteeseen kuuluu puolueeton, tasapuolinen ja objektiivinen rikosasian käsittely, jolloin ketään ei pidetä syyllisenä ennen kuin rikos on näytetty toteen. Rikosprosessiin kuuluvia tekijöitä ovat rikosilmoitus, esitutkinta, syyteharkinta, oikeudenkäynti ja rangaistuksen täytäntöönpano (THL 2014a).

Esitutkinta alkaa, kun rikos tulee poliisiviranomaisen tietoon. Rikosilmoituksen voi tehdä uhri, sivullinen tai poliisi oman havaintonsa perusteella. (Tolvanen 2008, 11.) Poliisiviranomaiset toimittavat esitutkinnan, jossa selvitetään mitä on tapahtunut, keitä ovat asian osapuolet ja mitä vahinkoa rikoksesta on seurannut (Tolvanen 2008, 11; Rikosuhripäivystys 2012, 5). Esitutkinnan tarkoitus on selvityksen hankkiminen rikokseksi epäillystä teosta mahdollista syyteharkinnan suorittamista sekä oikeudenkäynnin valmistelua varten (Helminen, Fredman, Kanerva, Tolvanen & Viitanen, 2012, 15).

Viranomaisten oikeuskäsittely voidaan keskeyttää tai syyteharkinnassa voidaan ainakin ottaa huomioon rikosentekijän ja uhrin välillä tapahtunut onnistunut sovittelu (THL 2014b; Sovittelutoiminta 2014). Sovittelu on restoratiivisen eli korjauksen oikeuden sovellus, jossa tarkoituksena on palauttaa rikoksesta aiheutunut konflikti sen alkuperäisten omistajien ratkaistavaksi. Kyseessä on Aluehallintoviraston (Avi) maksuton palvelu, jossa rikoksen uhrilla ja rikoksesta epäillyllä on mahdollisuus kohdata toisensa puolueettoman sovittelijan kanssa (Flinck 2013, 12 - 16; 28). Sovittelussa käsitellään itse rikoksen lisäksi sen seurauksia, lievittää ristiriitoja sekä keskustellaan erinäisistä haitoista, joita rikoksen uhrille on koitunut ja pyritään omatoimisesti sopimaan toimenpiteistä kyseisten haittojen hyvittämisiksi (Elonheimo 2010, 27; Flinck 2013, 12). Soviteltavat asiat ovat pääsääntöisesti väkivaltarikoksia, omaisuusrikoksia ja riita-asioita (Poliisi 2014). Sovitteluun eivät kuitenkaan lähtökohtaisesti sovellu alaikäiseen kohdistuvat rikokset jos uhrilla on erityisen suojan tarve.

Seuraavaksi rikosasia etenee syyteharkintaan, jonka suorittaa syyttäjä poliisin laatiman esitutkintapöytäkirjan perusteella. Jos syyttäjä kokee, että rikoksesta on riittävää näyttöä, syyttäjä saattaa jutun vireille käräjäoikeuteen toimittamalla sille haastehakemuksen. (Tolvanen 2008, 11.) Syyttäjä voi jättää syytteen nostamatta jos rikos on vähäinen, siitä ei ole riittävää näyttöä tai jos rikoksen tekijä ja uhri ovat tehneet sovinnon. (Oikeusministeriö 2014.)

Syyte käsitellään pääsääntöisesti ensin käräjäoikeudessa, jossa on osallisena joko yksi tuomari tai hänen lisäkseen kolme lautamiestä tai kaksi tuomaria ja kolmesta neljään lautamiestä, mikäli kyseessä on vaikea ja laaja juttu. (Oikeus 2014a; Tolvanen 2008, 11.) Rikosasia voidaan käsitellä myös kirjallisessa menettelyssä, jolloin tuomari päättää yksin tuomiosta kirjallisen materiaalin perusteella, mikäli rikosasian kaikki osapuolet suostuvat siihen ja rikoksesta syytetty on tunnustanut teon. (Rikosuhripäivystys 2012, 8; Oikeusministeriö 2014.)

Käräjäoikeuden pääkäsittelyyn kutsutaan paikalle rikoksesta syytetyn lisäksi uhri eli asianomistaja sekä yksi tai useampi todistaja (Oikeus 2013a). Pääkäsittelyssä syyttäjä esittää syytteensä ja rangaistusvaatimuksensa, minkä jälkeen asian-

omistaja voi esittää omat korvausvaatimuksensa mukaan lukien oikeudenkäyntikulujen korvausvaatimuksen näin halutessaan. Vastaja eli rikoksesta syytetty vastaa syyttäjän ja asianomistajan esittämiin korvausvaatimuksiin ja kertoo, pitääkö hän vaatimuksia oikeina vai väärinä. (Oikeus 2014a.)

Käräjäoikeus toimii Suomessa alioikeutena osana kolmen oikeusasteen järjestelmää. Käräjäoikeuden päättämistä ratkaisuista voidaan valittaa hovioikeuteen, jonka tekemiin ratkaisuihin voi hakea muutosta korkeimmasta oikeudesta. Hovi-oikeuden merkitys lainkäytössä on lisääntynyt, mutta asianosaisilla ei juurikaan ole enää mahdollisuutta hakea muutosta korkeimmalta oikeudelta. (Jokela 2008, 670.)

2.3 Nuori rikosprosessissa

Nuorilla on rikosprosessissa erityisasema, minkä johdosta he kokevat erityiskohdelua. Nuorten saamia rangaistuksia sovelletaan lieventämistä koskevien säännösten avulla, jolloin seuraamusten nähdään olevan vahvemmin kuntouttavia aikuisväestön seuraamuksiin verrattuna. Pyrkimyksenä on nuorten elämäntilanteen parantaminen ja heidän sosiaalistamisensa yhteiskunnan jäseniksi. (Harrikari 2012, 17.) Nuorten on ajateltu olevan aikuisia herkempiä ympäristön vaikutteille. Kimmo Hypénin (2004) tutkimus vankilaan palaavista rikostenuusijoista tukee väitettä. Alle 21-vuotiaista vankilasta vapautuneista nuorista lähes 80 % palasi takaisin vankilaan viiden seurantavuoden kuluessa. Alle 18-vuotiaiden kohdalla määrä oli yli 90 %. (Harrikari 2010, 18; Hypén 2004, 41.)

Nuorille tuomitut rangaistukset ovat lievempiä muuhun väestöön verrattuna. 15 – 17-vuotiaita nuoria henkilöitä koskee rikoslaissa ikään perustuva erityissääntely, jonka johdosta heille tuomitaan seuraamus aikuisia lievemmän asteikon mukaan. Esimerkiksi alle 18-vuotiasta rikoksen tehnyttä nuorta ei saa tuomita ehdottomaan vankeusrangaistukseen, elleivät painavat syyt sitä vaadi. Alle 18-vuotiasta nuorta ei myöskään voida tuomita elinkautiseen vankeuteen. (Marttunen 2013, 3; Koskinen 2008, 101.) Vuodesta 2005 saakka alle 18-vuotiaille, poikkeuksellisen

rikosalttiille nuorille rikoksentekijöille, on ollut omana seuraamuksenaan nuorisorangaistus. Ehdollisen vankeusrangaistuksen edellytyksiä nuorien kohdalla on myös lievennetty. Syyttämättä ja tuomitsematta jättämisen edellytyksiä on laajennettu nuorten henkilöiden kohdalla. (Marttunen 2014, 383; 394). Rikoksen alle 21-vuotiaana tehnyt nuori voidaan määrätä ehdollisen vankeuden tehosteeksi valvontaan. Vuonna 2012 alle 21-vuotiaana tehdystä rikoksesta tuomittiin ehdolliseen vankeuteen lähes 2 400 nuorta. Nuorista 38 % määrättiin valvontaan ja oheissakon sai maksettavaksi noin joka toinen ehdollisesti rangaistu nuori. (Tilastokeskus 2013.) Sovittelua pidetään suositeltavana, kun kyseessä ovat nuoret rikoksentekijät, sillä sovittelulla katsotaan olevan kasvatuksellinen ja sosiaalinen tehtävä (Flinck 2013, 128).

Yleisin nuorille määrätty oikeudenkäynnissä tuomittu rangaistus on sakko. Sakkojen osuus nuorten rangaistuksista on huomattava. Ehdollista vankeutta tuomiin noin kuudesosalle niistä nuorista, joiden tekoja käsitellään tuomioistuimissa. Ehdotonta vankeusrangaistusta ja yhdyskuntapalvelua määrätään nuorille hyvin harvoin. (Marttunen 2013, 3 - 7.) Eri ikäryhmille tuomioistuimissa tuomitut rangaistuslajit ja niiden osuudet (%) vuonna 2012 ilmenevät alla olevasta taulukosta.

Taulukko 1. Eri ikäryhmille tuomitut rangaistuslajit vuonna 2012 (Marttunen 2014, 387).

	15 – 17-vuotiaat	18 – 20-vuotiaat	Yli 21-vuotiaat
Tuomitsematta jättäminen	4,9 %	0,6 %	1 %
Sakko	77,9 %	66,7 %	58,9 %
Ehdollinen	16,3 %	25,6 %	24,6 %
Nuorisorangaistus	0,3 %	0 %	0 %
Yhdyskuntapalvelu	0,2 %	2,1 %	4,5 %
Valvontarangaistus	0 %	0,1 %	0,3 %
Vankila	1,2 %	4,9 %	10,7 %

Nuorilla vankeusvangeilla on myös erityisasema. Heidän vankeuden täytäntöönpanovaiheessaan kiinnitetään erityistä huomiota iän ja kehitysvaiheen tuomiin tarpeisiin. Nuorten ikäryhmää koskevat säädökset mahdollistavat nuoren vangin ehdonalaisen vapauttamisen normaaleja määräosia aikaisemmin, kun koko tuomiosta on toteutunut kolmannes. (Koskinen 2008, 88; Marttunen 2014, 383.)

3 RIKOSSEURAAMUS

3.1 Rikosseuraamuslaitos

Rikosseuraamuslaitos on oikeusministeriön alaisuudessa toimiva täytäntöönpanoviranomainen, joka vastaa vankeusrangaistusten ja yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta. Rikosseuraamuslaitoksen keskeinen tavoite on omalta osaltaan uusintarikollisuuden ehkäisy ja turvallisuuden lisääminen yhteiskunnassa. (Valtiolle 2013; Rikosseuraamuslaitos 2014a.) Rikosseuraamuslaitos muuttui organisaationa 1.1.2010, jolloin rikosseuraamusviraston alaisuudessa toimineet kriminaalihuoltolaitos ja vankeinhoitolaitos yhdistyivät (Portti vapauteen 2011a).

Rikosseuraamuslaitoksen organisaatio koostuu keskushallintoyksiköstä, kolmesta täytäntöönpanoalueesta, täytäntöönpanoyksiköstä, terveydenhuoltoyksiköstä sekä koulutuskeskuksesta. Kolme täytäntöönpanoaluetta jakaantuu Suomessa seuraavasti: Etelä-Suomen (ESRA), Länsi-Suomen (LSRA) ja Itä-Pohjois-Suomen rikosseuraamusalue (IPRA). Jokaisella rikosseuraamusalueella on oma aluehallintonsa, joka muodostuu aluekeskuksesta sekä arviointikeskuksesta. Rikosseuraamusalueet on jaettu eri rikosseuraamuskeskuksiin, joiden alaisuuteen kuuluu vankiloita ja yhdyskuntaseuraamustoimistoja. (Rikosseuraamuslaitos 2013a.)

LSRA koostuu Hämeenlinnan, Kylmäkosken, Käyrän, Satakunnan, Turun, Vaasan, Vanajan ja Vilppulan vankiloista sekä Hämeenlinnan, Lahden, Porin, Tampereen, Turun ja Vaasan yhdyskuntaseuraamustoimistoista toimipaikkoineen (Rikosseuraamuslaitos 2014b). LSRA:lla oli 1.9.2014 laskettuna 2129 rikosseuraamusasiakasta, joka on koko maan määrästä noin kolmannes. Puolet asiakkaista oli yhdyskuntaseuraamusta suorittavia ja puolet vankeja. (Vangit ja yhdyskuntaseuraamusasiakkaat 1.9.2014.) Turun ja Ahvenanmaan toimipisteissä on noin 24 % koko LSRA:n yhdyskuntaseuraamusasiakkaista (Yhdyskuntaseuraamusasiakkaat 1.7.2014).

Yhdyskuntaseuraamustyö on vankilan ulkopuolella tapahtuvaa rangaistusten toimeenpanoa, joka on työtä rankaisun ja auttamistyön välillä. Tuomittua rikosten tekijää tuetaan kohti arjen hallintaa ja rikoksetonta elämää. Yhdyskuntaseuraamustyötä ei voida määritellä sosiaalityöksi, mutta sosiaalityölle tyypillisiä työmenetelmiä käytetään työssä paljon. (Väisänen & Väänänen-Fomin 2014, 136.) Yhdyskuntaseuraamustoimistojen tehtävänä on ehdollisesti rangaistujen nuorten valvonnan, nuorisorangaistuksen, yhdyskuntapalvelun, valvontarangaistuksen sekä ehdonalaisen vapauden valvonnan toimeenpaneminen. (Rikosseuraamuslaitos 2012; Rikosseuraamuslaitos 2014c.)

Turun yhdyskuntaseuraamustoimisto on osa Länsi-Suomen rikosseuraamuskeskusta ja toimii Varsinais-Suomen alueella. Turun yhdyskuntaseuraamustoimistoon kuuluu myös Ahvenanmaan toimipiste. Turun toimiston asiakasmäärä oli 1.5.2014 mitattuna 246 asiakasta, joka on noin 14 % edellisvuotta vähemmän (Rikosseuraamusasiakkaat 2014, 40). Turun yhdyskuntaseuraamustoimistolla ja Käyrän avovankilalla on yhteinen johtaja. Toimistolla on kolme eri tiimiä, joista vastaavat apulaisjohtaja sekä kaksi rikosseuraamusesimiestä. Valvonta-, yhdyskuntapalvelu- sekä valvontarangaistustiimeissä työskentelee yhteensä 13 rikosseuraamustyöntekijää. Toimistolla työskentelee lisäksi kaksi valvontarangaistuksen tukipartion työntekijää sekä kaksi toimistosihteerä. Turun yhdyskuntaseuraamustoimistossa on myös arviointikeskuksen toimitilat, jonka vastuulla on muun muassa yhdyskuntaseuraamuksia koskevat selvitykset ja lausunnot.

Rikosseuraamuslaitoksen määräyksen (12/004/2012) mukaan arviointikeskusten tehtäviä ovat vankeusrangaistukseen tuomittujen ja vankien riskien sekä tarpeiden arviointi, rangaistusajan suunnittelu sekä päätöksenteko vankeuslain ja tutkintavankeuslain mukaisesta tuomitun ja vangin sijoittamisesta ja siirtämisestä. Arviointikeskukset ovat tehneet 1.5.2010 alkaen myös lausuntoja syyttäjille ja tuomioistuimille yhdyskuntaseuraamusten tuomitsemisharkintaa varten.

Kyseiset lausunnot ovat yhdyskuntapalvelun ja valvontarangaistuksen soveltuvuusselvitys, nuorisorangaistuksen toimeenpanosuunnitelma ja nuoren rikoksesta epäillyn seuraamuksen määräämistä varten tehtävä arviointi, seuraamusselvitys (Portti vapauteen 2014; Rikosseuraamuslaitos 2014d).

3.2 Rikosoikeudellinen seuraamusjärjestelmä

Rikoslain (19.12.1889/39) mukaan Suomessa olevat rangaistuslajit ovat rikesakko, sakko, ehdollinen vankeus, yhdyskuntapalvelu, valvontarangaistus sekä ehdoton vankeus.

Rikesakko on sakkoa lievempi varallisuusrangaistus, joka on euromäärältään kiinteä. Rikesakon suuruus on 10–115 euroa ja sen voi määrätä poliisin lisäksi rajavartio- tai tullimies tai erätarkastaja. (Oikeus 2014b.)

Sakko tuomitaan päiväsakkoina, ja se on lievin kärjääoikeuden tuomitsema seuraamus. Myös poliisi voi määrätä päiväsakon, jonka syyttäjä vahvistaa. (Oikeus 2013b.) Sakkoa voidaan tuomita 1-120 päivää, riippuen rikoksen törkeydestä. Päiväsakon euromäärä määräytyy tuomitun maksukyvyn mukaan. Maksamatta jäänyt sakko voidaan erillisessä oikeudenkäynnissä muuntaa vankeudeksi. (Rikosseuraamuslaitos 2014e.)

Jos rikosta ei voi sovittaa sakolla, se tuomitaan joko ehdottomana tai ehdollisena vankeutena (Portti vapauteen 2011b). Ehdollisessa vankeudessa on kyse vankeusrangaistuksen lykkäytymisestä koeajaksi. Koeaika on vähintään vuosi ja enintään kolme vuotta. Ehdollisen ja ehdottoman vankeuden valintaan vaikuttavat muun muassa aiheutetun vahingon määrä, rikollisen menettelyn kesto ja rikoksentekijän ensikertalaisuus tai aiempi rikollisuus. Myös rikollisen teon vakavuus ja teosta ilmenevän tekijän syyllisyys vaikuttavat valintaan. (Tapani & Tolvanen 2011, 127–134.) Ehdollista vankeutta voidaan määrätä, mikäli vankeusrangaistus on enintään kaksi vuotta. (Koskinen 2008, 101.)

Rikoslaisissa on nimetty kolme oheisseuraamusta ehdolliselle vankeudelle. Oheisseuraamukset ovat sakkorangaistus, valvonta ja yhdyskuntapalvelu. Oheisseuraamuksien asettamiselle on tiettyjä ehtoja. (Matikkala 2010, 65.) Valvonta tulee kyseeseen vain, jos ehdollisesti rangaistettu rikoksentekijä on tehnyt rikoksen 15–20-vuotiaana. Yhdyskuntapalvelua voidaan määrätä, mikäli ehdollinen vankeus on yli vuoden mittainen. Ehdollisen vankeuden tehosteena ei voida tuomita sakkoa ja yhdyskuntapalvelua samaan aikaan. (Nuotio & Majanen 2003,

154) Ehdollinen vankeus itsessään on vankeutena ehdollinen, mutta siihen tehosteeksi määrätty oheisseuraamukset ovat ehdottomia (Matikkala 2010, 65).

Yhdyskuntapalvelu on vapautta rajoittava rangaistus, joka voidaan määrätä ehdottoman rangaistuksen sijasta vankeustuomion ollessa enintään 8 kuukautta. (Lappi-Seppälä 2006, 115.) Ehdottoman vankeuden sijaan yhdyskuntapalvelua voidaan määrätä 20 -200 tuntia. Ehdollisen vankeuden tehosteeksi rikoksentekeijälle voidaan määrätä enintään 90 tuntia yhdyskuntapalvelua. Rangaistus suoritetaan palkattomana, yleishyödyllisenä työnä kunnan, yhdistyksen, seurakunnan tai valtion tarjoamassa palvelupaikassa. (Nuotio & Majanen 2003, 162.) Työtehtävät voivat olla erilaisia avustus-, siivous-, korjaus- tai kunnossapitotehtäviä esimerkiksi keittiötoiminnassa, kiinteistönhoidossa tai hoitokodin työssä (Nuotio & Majanen 2003, 162; Rikosseuraamus 2014f). Yhdyskuntapalveluaan suorittava rikosentekeijä voi lisäksi käydä enintään 10 tuntia Rikosseuraamuslaitoksen järjestämissä, uusintarikollisuutta ehkäisevissä ohjelmissa (Portti vapauteen 2010).

Nuorisorangaistus tuomitaan alle 18-vuotiaana rikoksen tehneelle, jos sakon katsotaan olevan riittämätön rangaistus, mutta rikos ei kuitenkaan edellytä ehdottomaa vankeustuomiota (Rikoslaki 19.12.1889/39). Nuorisorangaistusta voidaan määrätä 4-12 kuukautta ja se pitää sisällään valvontakäyntejä ja sosiaalista toimintakykyä edistäviä tehtäviä sekä ohjelmia. Rangaistukseen kuuluu usein myös työelämään ja työn tekemiseen perehtymistä. (Laki nuorisorangaistuksesta 21.12.2004/1196.) Nuorisorangaistuksen funktio on kasvatuksellinen. Nuorta yritetään motivoida lailliseen käytökseen, mutta hänelle osoitetaan kuitenkin, ettei hänen tekonsa sovellu yhteiskunnan sääntöihin. (Tapani & Tolvanen 2008, 73.) Nuorisorangaistus ei ole vielä löytänyt selvää paikkaansa rikosoikeudellisessa seuraamusjärjestelmässä, sillä tuomioita määrätään niukasti ja nuorisorangaistukseen valikoitumisessa on ongelmia. Siitä huolimatta rangaistuksella on hyviä puolia, sillä se on osoittautunut konkreettiseksi, intensiiviseksi ja yksilölliseksi vaihtoehdoksi, joka vastaa nuoren tarpeisiin. (Marttunen 2008, 334.)

Valvontarangaistus sijoitetaan seuraamusjärjestelmässä yhdyskuntapalvelun ja ehdottoman vankeuden väliin. Valvontarangaistuksessa tuomittu asuu kodis-

saan, jossa häntä valvotaan sähköisesti teknisin välinein sekä muin keinoin. Valvontarangaistus kestää enintään puoli vuotta. Sinä aikana tuomittu noudattaa ennalta suunniteltua päiväohjelmaa ja saa poistua asuntonsa ulkopuolelle vain ennalta sovittuina ajankohtina ja vain määrätylle alueelle. Valvontarangaistus edellyttää tuomitulta päihteettömyyttä, jota valvotaan satunnaisin puhalluskokein ja huumetestein. (Rikosseuraamuslaitos 2014g.)

Ehdottoman vankeusrangaistuksen yleinen kesto vaihtelee 14 vuorokaudesta 12 vuoteen. Murhasta ja joistain harvinaisista rikoksista tuomitaan vankeuteen elinkaudeksi. Elinkautisesta vankeudesta vapaudutaan ehdonalaiseen vapauteen usein 13 - 16 vuoden kuluttua. (Portti vapauteen 2011b; Rikosseuraamuslaitos 2013b.) Vankilaan tuomitaan vasta, jos mitkään lievemmät seuraamukset eivät enää tule kyseeseen. Vankilan ei uskota parantavan tai auttavan rikoksenteijää. Tuomitsemalla vankilaan tehdään selväksi, että järjestelmä turvautuu ankarimpaan rangaistusmuotoon, jos rikoksien teko ei lopu. (Portti vapauteen 2011b.) Rangaistusjärjestelmälle tärkeää on sen uskottavuus, jota voidaan luoda tekemällä rangaistuksista tuntuja. Se ei automaattisesti tarkoita, että rangaistuksien tulisi olla ankaria. Väitettä tukevat kriminologian tutkimukset, joissa on todettu, että ankarat rangaistukset eivät vähennä rikollisuutta, varsinkaan pysyvästi. (Mattikala 2010, 7.)

Kun ehdotonta vankeusrangaistusta on suoritettu määräosa, on rangaistuksen loppuosa mahdollista suorittaa vapaudessa joko valvonnassa tai ilman valvontaa. Pääsääntöisesti vapautettava vanki määrätään valvontaan, mikäli vankeudesta on suorittamatta yli vuosi, rikos on tehty alle 21-vuotiaana tai vanki itse sitä pyytää. (Rikosseuraamus 2013c.) Jos ehdonalaisesti vapautettu vanki laiminlyö velvollisuuksiaan, voi tuomioistuin päättää rangaistuksen jatkuvan vankilassa (Mattikala 2010, 24). Vanki voidaan sijoittaa vankilan ulkopuolelle valvottuun koepauteen aikaisintaan 6 kuukautta ennen ehdonalaista vapautumista. Vankila valvoo vankia erinäisin tavoin, muun muassa teknisin välinein. (Koskinen 2008, 91.)

3.3 Nuorten ehdollisen vankeuden valvonta

Rikoslain (19.12.1889/39) mukaan 15–20 -vuotiaana rikoksen tehnyt nuori voidaan tuomita ehdollisen vankeuden tehosteeksi valvontaan, jos sen katsotaan ehkäisevän uusintarikollisuutta ja edistävän nuoren sosiaalista selviytymistä.

Valvonnan alkaessa tehdään valvontasuunnitelma, joka tehdään riskien, tarpeiden ja voimavarojen arvioinnin pohjalta. Valvontasuunnitelmassa määritellään tavoitteet ja keinot valvonta-ajalle. Itse valvontakäynneillä käsitellään eri teemoja, joita suunnitelmaan on kirjattu. Valvonnassa tuetaan nuorta hänen omissa muutospyrkimyksissään käyttäen hyödyksi keskusteluja, tehtäviä sekä harjoituksia. Erinäiset yhteydenpidot valvottavan läheisiin ja viranomaisiin voivat olla myös osana valvontaa. (Rikosseuraamuslaitos 2013d.)

Valvonta ei ole tarpeen, mikäli nuoren ennuste nähdään hyvänä. Siihen vaikuttavat nuoren kotilojen lisäksi ystäväpiiri, opiskelu, työ ja harrastukset. Ajattelemattomuuden vuoksi tapahtuneesta rikoksesta ei yleensä määrätä valvontaan, mikäli nuori noudattaa muutoin lakia, hallitsee alkoholinkäyttönsä ja hoitaa asiansa. Valvonta tulee usein kyseeseen, kun nuori on tuomittu aiemminkin rangaistuksiin tai hänen ensimmäinen tuomionsa koostuu lukuisista rikoksista. (Tapani & Tolvanen 2011, 282.)

Ehdollisen vankeuden valvonnassa olevien nuorten tavallisimpia rikoksia ovat olleet omaisuusrikokset, liikennejuopumukset ja väkivaltarikokset. Tilastollisesti tyypillinen ehdollisesti rangaistu valvontanuori on 19 – 21-vuotias mies. (Blomster & Muiluvuori 2011, 148.)

Vuosituhanne alussa ehdollista vankeutta koskeva laki muuttui. Ennen vuoden 2001 lakiuudistusta ehdolliseen vankeuteen tuomitulle nuorelle asetettiin automaattisesti valvonta. Vuosina 1995–2000 keskimäärin vain joka seitsemäs nuori välttyi valvontaan joutumiselta, kun tuomioistuin näki nuoren ”ojentuvan ilman valvontaa”. Nykylainsäädännön mukaan valvonnan suhteen ei ole automatisoitu oletusta, vaan valvonnan asettamisesta on tehtävä ratkaisu. Vuonna 2012 ehdolliseen vankeuteen tuomituista 15–17-vuotiaista nuorista joka toiselle oli

määrätty oheisseuraamuksesi valvonta. 18–20-vuotiaista nuorista vain reilu kolmannes nuorista määrättiin valvontaan, mutta määrä on edellisinä vuosina ollut nousujohteinen. (Marttunen 2014, 391 - 392.)

Nuorten ehdollisen vankeuden valvonnassa käytettäviä sanktioita ovat kirjallinen ja suullinen huomautus, kirjallinen varoitus, noutopyyntö poliisille ja ilmoitus syyttäjälle. Sanktioihin turvaudutaan esimerkiksi niissä tilanteissa, joissa nuori on päihteen vaikutuksen alaisena valvontatapaamisilla tai jättää toistuvasti tulematta tapaamisiin. Nuori voidaan poliisin toimesta noutaa seuraavaan tapaamiseen ja äärimmäisessä tapauksessa Rikosseuraamuslaitos ilmoittaa asiasta syyttäjälle. Syyttäjä voi esittää tuomioistuimelle nuoren ehdollisen vankeuden valvonta-ajan pidentämistä 6 kuukaudella. (Rikosseuraamuslaitoksen tilastoja 2013, 19; Matikkala 2010, 66.)

4 NUORI RIKOKSENTEKIJÄNÄ

4.1 Nuori rikoksentekijä

Oikeudellisesti tarkasteltaessa, nuorten rikollisuudessa keskeisiä ikärajoja ovat 15, 18 ja 21 vuotta (Salmi 2014, 207). Nuorella rikoksentekijällä tarkoitetaan henkilöä, joka rikoksentekohetkellä on yli 15-vuotias, mutta alle 21-vuotias (Laki nuorista rikoksentekijöistä 262/1940). Rikosoikeudellisessa sääntelyssä 15 – 17-vuotiaita kutsutaan nuoriksi henkilöiksi ja sitä nuorempia lapsiksi (Salmi 2014, 207 - 208).

Rikosoikeudellinen vastuu koskee 15 vuotta täyttäneitä, jolloin sitä nuorempien teot jätetään rankaisematta (Aaltonen, Ojanen, Vihunen & Vilén 2003, 320). Rikoslain mukaan alle 15-vuotiaat ovat ikänsä vuoksi syyntakeettomia ja rangaistusvastuusta vapaita, mutta heidän tekemillään rangaistavaksi säädettyillä teoilla on seurauksia (Marttunen 2008, 17; Matikkala 2010, 88). Alle 15-vuotias voi joutua vahingonkorvausvastuuseen aiheuttamastaan vahingosta ja hän voi joutua vastuuseen menettämisseuraamuksesta, jossa rikokseen liittyvä omaisuus luovutetaan vastikkeettomasti valtiolle (Matikkala 2010, 88; 189). Poliisin lisäksi sosiaaliviranomaiset huolehtivat alle 15-vuotiaan pois rikosten polulta, mikä käytännössä merkitsee sitä, että poliisin tietoon tulleista rikoksista epäillyistä alaikäisistä ilmoitetaan sosiaalitoimelle (Oikeus 2014c; Savolainen, Hinkkanen & Pekkarinen 2007, 1). Lastensuojelulain (13.4.2007/417) mukaan vakavin mahdollinen interventio lastensuojelun taholta on lapsen tahdonvastainen laitossijoitus. Huostaanoton järjestelyihin turvaudutaan vain, jos avohuollon tukitoimet on todettu riittämättömiksi ja huostaanotto on lapsen edun mukaista.

4.2 Rikostaustan vaikutus nuoren tulevaisuuteen

Oikeusministeriö ylläpitää valtakunnallista keskusrikosrekisteriä henkilöistä, joille on tuomittu vapausrangaistus. Rikosrekisteriin merkitään muun muassa seuraa-

via rangaistuksia: ehdoton tai ehdollinen vankeusrangaistus, ehdollisen vankeuden ohella määrätty sakko tai valvonta, yhdyskuntapalvelu, nuorisorangaistus tai valvontarangaistus. (Oikeusrekisterikeskus 2014.) Tiedot ovat salaisia, mutta niitä voivat vaatia esitettäväksi työnantajat, viranomaiset, oppilaitokset tai vapaaehtoistoiminnan järjestäjät, kun henkilön on aikomus toimia tehtävässään alaikäisten kanssa. Kyseessä on silloin rikostaustaote, jossa näkyvät tiedot henkilön syyllistymisestä lapsiin kohdistuviin rikoksiin, seksuaalirikoksiin, väkivaltarikoksiin, vapauteen kohdistuviin rikoksiin tai huumausainerikoksiin. Rikostaustaotetta voidaan vaatia esitettäväksi myös ulkomaan viranomaiselle viisumia, työlupaa tai oleskelulupaa haettaessa. (Oikeusrekisterikeskus 2014b.) Joitakin valtion virkoja haettaessa, voidaan henkilölle tehdä turvallisuus selvitys, joissa selvitetään henkilön taustoja ja rikosrekisteri (Oikeusrekisterikeskus 2014c). Aiempi rikostausta voi evätä myös varusmiespalveluksen suorittamisen, mikäli Puolustusvoimat epäilee nuoren vaarantavan palvelusturvallisuutta (Puolustusvoimat 2012, 44).

Ehdollisen vankeuden ja sen oheissakon sekä nuorirangaistuksen tiedot poistetaan rikosrekisteristä 5 vuoden kuluttua. Enintään 2 vuoden ehdoton vankeusrangaistus ja yhdyskuntapalvelurangaistus poistuvat rikosrekisteristä 10 vuoden kuluttua. 2 – 5 vuoden ehdoton vankeustuomio säilyy 20 vuotta rikosrekisterissä ja yli 5 vuoden ehdoton tuomio poistuu rikosrekisteristä vasta henkilön kuoltua tai täytettyä 90 vuotta. (Elfgren, Juntunen & Norppa 2007, 91.)

4.3 Riskitekijöitä nuorisorikollisuuteen

Nuorisorikollisuudelle ei löydy yhtä selittävää tekijää, vaan se on monien riskitekijöiden kasautumisen tulos. Esimerkiksi haitallinen perhe ympäristö heikkoine kasvatuskäytäntöineen, perheen köyhyys, varhaisiän käytösongelmat ja heikko koulumenestys lapsuudessa voivat johdattaa nuoren epäsosiaalisen kehityksen polulle. (Loeber, Stouthamer-Loeber & Farrington 2008, 33 - 34; Frick (2004, 824.)

Andrews & Bonta (2010, 189 – 190) ja Heide (2003, 10 - 15) ryhmittelevät rikossenteon riskitekijöitä eri tasoihin:

1. Yhteiskunnalliset ja taloudelliset tekijät: esimerkiksi kaupungistunut ympäristö ja köyhyys.
2. Traumaattiset kokemukset nuoren elämässä: esimerkiksi lapsuudessa koettu fyysinen tai seksuaalinen väkivalta.
3. Lapsuudenperheeseen liittyvät tekijät: perheenjäsenten mielenterveys-, rikollisuus- ja päihdeongelmat, vaihtuvat isä- ja äitihahmot, vanhemmuuden puute, turvaton kiintymyssuhde sekä lapsen laiminlyönti ja hyljeksintä.
4. Kaveripiiri sekä koulunkäyntiin liittyvät tekijät: antisosiaalinen kaveripiiri, kavereiden hyljeksintä, kouluväkivalta, koulumotivaation puute, oppimisvaikeudet ja kodin tuen puuttuminen koulunkäynnissä.
5. Persoonallisuuden kehitykseen liittyvät tekijät: temperamenttitekijät, impulsiivisuus, elämyshakuisuus, varhaiset käytösongelmat, puutteellinen empatian kehitys ja kehitykselliset viiveet.
6. Perimään ja raskauteen ja synnytykseen liittyvät tekijät: keskushermoston ja aivojen kehitykseen liittyvät geneettiset alttiustekijät, äidin päihteiden käyttö raskausaikana ja synnytyskomplikaatiot.

Riskitekijöistä huolimatta kaikista lapsista ei kehity rikollisia epäsuotuisista oloista huolimatta (Haglestam 2008, 377). Riskitekijöiden yksittäinen esiintyminen ei vaikuta yhtä voimakkaasti rikollisuuden kehittymiseen kuin riskitekijöiden kasautuminen. Esimerkki riskitekijöiden kasautumisesta: lapsen traumaattinen kaltoinkohtelun kokemus voi johtaa huonoon koulumenestykseen ja siten käytösongelmien yleistymiseen, jolloin koulunkäynti voi keskeytyä. Se taas saattaa johtaa helposti rikolliseen alakulttuuriin ajautumiseen. (Haapasalo 2008, 42.)

Nuorisoriikollisuutta voi edistää myös itse rikosseuraamus, tosin ei automaattisesti vaan välillisesti. Rikosseuraamus voi nostattaa rikosalttiutta irtaannuttamalla nuoren pois sosiaalisen kontrollin lähteistä, kuten parisuhteesta tai työstä. (Marttunen 2008, 100.) Nuoren rikosalttius kasvaa, kun rikosseuraamus saattaa nuoren muiden rikosaktiivisten henkilöiden seuraan ja mahdollistaa mallioppimisen (Kivivuori 2006, 177). Lisäksi rikosseuraamus vaikeuttaa nuoren laillisia ansaitsemistapoja, mikä taas ohjaa rikollista rikosuralle (Marttunen 2008, 100). Vankeus itsessään seuraamuksena lisää tutkitusti rikollisuuden riskiä vaikeuttamalla

nuoren sopeutumista normaaleihin instituutioihin, jotka toimivat sosiaalisen kontrollin lähteinä (Kivivuori 2006, 182).

Nuorten tekemät henkirikokset ovat Suomessa kiinteästi yhteydessä alkoholin käyttöön (Lehti 2006, 75). Kaikissa ikäluokissa 80 % kaikista henkirikoksista tehdään alkoholihumalassa. Alkoholin on todettu poistavan estoja, mikä taas madaltaa väkivallan käytön kynnystä. Alkoholi myös vaikeuttaa sosiaalisen tiedon käsittelyä, jolloin henkilö ei pysty vastaanottamaan rauhoittelevia ja sovittelevia viestejä samalla tavalla kuin selvänä. Lisäksi alkoholi poistaa rikoksen tekemiseen liittyvän jännityksen ja hermostumisen toimimalla niin kutsuttuna ”rohkaisuryypynä”. (Kivivuori 2008, 212.)

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

5.1 Tutkimuksen tavoite ja tutkimustehtävät

Tutkimuksen tavoitteena on selvittää ehdollisen vankeuden valvonnassa olevien nuorten suhtautumista rikoksiin ja rangaistuksiin sekä nuorten käsityksiä ja kokemuksia valvonnasta ennen valvonnan alkua ja sen aikana. Lisäksi tutkimuksessa tarkastellaan nuorten mielipiteitä valvonnan hyödyistä tulevaisuutta ajatellen ja kartoitetaan nuorten palautetta rikosseuraamustyöstä heidän omien kokemustensa perusteella.

Tutkimus on tehty työelämätilauksena Turun yhdyskuntaseuraamustoimistolle, jonka tiloissa toimii myös arviointikeskus. Tutkimuksen on tarkoitus antaa ajan-kohtaista ja työtä kehittävää tietoa yhdyskuntaseuraamustoimistolle ja arviointikeskukselle nuorten ehdollisen vankeuden valvonnasta. Tutkimuksen tavoitteena on selvittää nuorten käsityksiä valvonnasta ennen sen alkua ja minkälaisia merkityksiä nuoret antavat ehdollisen vankeuden valvonnalle. Tutkimustehtäväni ovat:

- 1) nuorten suhtautuminen rikoksiin ja rangaistuksiin ennen rikostentekoa ja haastatteluhetkellä
- 2) nuorten käsitys valvonnasta seuraamusselvityksen jälkeen ja haastatteluhetkellä
- 3) nuorten mielipide siitä, minkälaista hyötyä he kokevat saavansa valvonnasta tulevaisuutta ajatellen
- 4) minkälaisia kehitysehdotuksia nuoret antaisivat rikosseuraamustyöhön oman kokemuksensa perusteella

5.2 Tutkimusmenetelmä

Tutkimukseni on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus, jossa haastattelin yhdeksää ehdollisen vankeuden valvonnassa olevaa nuorta ja selvitin heidän kokemuksiaan ja mielipiteitään heidän seuraamuksestaan. Valitsin kvalitatiivisen tutkimusmenetelmän, sillä se on luonteeltaan kokonaisvaltaista tiedonhankintaa, jossa tutkimusaineisto hankitaan luonnollisista ja todellisista tilanteista. Kvalitatiivisissa tutkimuksissa suositaan usein ihmistä tiedonkeruun lähteenä, jolloin tutkijan mitausvälineinä toimivat oma havainnointi ja keskustelu. (Hirsijärvi, Remes & Saja-vaara 2009, 164.).

Kvalitatiivisen tutkimuksen avulla voidaan tutkia kohdejoukon havaintoja tapahtuneista tilanteista sekä selvittää tutkittavien menneisyyttä ja kehittymistä koskevia tekijöitä. Valitsemassani tutkimusmenetelmässä, teemahaastattelussa, saadaan haastateltavien nuorten näkemykset ja mielipiteet kuuluviin vuorovaikutuksen avulla. (Hirsijärvi & Hurme 2001, 27.)

Teemahaastattelu on puolistrukturoitu haastattelu, jossa olennaista on, että haastattelu etenee kysymysten sijaan teemojen varassa, jotka perustuvat etukäteen tiedettyyn tietoon eli viitekehykseen. Tässä tutkimuksessa aihepiirien valinta tehtiin yhteistyössä toimeksiantajan kanssa, jotta tutkimuksella ja sen tuloksilla olisi mahdollisimman paljon käyttöarvoa. Kysymykset ovat kaikille haastateltaville samat, mutta kysymyksillä ei ole tarkkaa muotoa eikä järjestystä. Kysymysten avulla pyrin löytämään merkityksellisiä vastauksia tutkimustehtäviini. (Hirsijärvi & Hurme 2001, 47 – 48; Tuomi & Sarajärvi 2009, 75.)

Haastattelun valitseminen tutkimusmenetelmäksi oli perusteltua, sillä se mahdollisti kysymysten toistamisen, väärinkäsitysten oikaisun ja sanamuotojen selventämisen. Samankaltaista joustavuutta ei ole esimerkiksi postikyselyssä. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 73.) Haastattelun joustavuuden ja avointen kysymysten ansiosta haastateltavat saivat mahdollisuuden kertoa kuvailevia esimerkkejä (Metsämuuronen 2000, 41).

5.3 Aineiston hankinta

Haastattelun etu on haastateltavien valinta sen perusteella, että valituilla henkilöillä on kokemusta tutkittavasta asiasta ja tietoa aiheesta. Tutkittavien valinnassa otos ei saa olla satunnainen, vaan harkittu. Haastateltavien tulee olla tutkimuksen tarkoituksen kannalta sopivia. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 74; 86.)

Tutkimuksen kohdejoukkona toimivat Turun yhdyskuntaseuraamustoimiston asiakkaina olevat ehdollisen vankeuden valvonnassa olevat nuoret. Haastatteluun valitut nuoret täyttivät lähestulkoon kaikki valintakriteerit, jotka tutkimuksen alussa laadin. Tarkoitus oli, että nuoret ovat täysi-ikäisiä, jolloin huoltajilta ei tarvitse kysyä lupaa haastatteluun. Lisäksi nuorilla tuli olla kokemusta ehdollisen vankeuden valvonnasta. Kriteerejä piti muuttaa, kun haastateltavia nuoria ei tunnut löytyvän. Nuoret eivät joko saapuneet sovittuun aikaan tapaamiseen tai eivät olleet halukkaita osallistumaan tutkimukseen. Yksi haastateltavista on alle 18-vuotias, jonka huoltajalta varmistettiin lupa, ja yhden haastateltavan valvonta oli kestänyt vasta reilut kaksi kuukautta.

Tavoitteena oli hankkia kuusi haastateltavaa nuorta. Uskoin, että kuuden nuoren löytäminen tutkimukseen tulisi olemaan haasteellinen tehtävä. Vähempään en kuitenkaan tyytynyt, sillä halusin aineiston yltävän saturaatio- eli kylläntymispisteeseen. Kylläntymispisteen jälkeen aineistosta ei löydy uusia kategorioita ja se alkaa suunnata tutkimusta (Metsämuuronen 2000, 41).

Haastateltavien hankinta tapahtui yhdyskuntaseuraamustoimiston työntekijöiden välityksellä. Työntekijät välittivät nuorelle esitteen haastattelusta (Liite 1). Lisäksi sovittiin, että mahdollinen haastattelu käy seuraavasta valvontakäynnistä. Katsoimme sen työntekijöiden kanssa madaltavan kynnystä osallistua haastatteluun. Osa haastatteluista tehtiin heti samalla valvontakerralla, mikäli se nuorelle sopi. Ennen haastattelua nuorelle kerrottiin haastattelun tarkoituksesta, sisällöstä ja tutkimusaineiston salassa pidettävyydestä. Haastattelut toteutettiin touko- ja syyskuussa vuonna 2014.

Haastattelut olivat kestoaltaan 12 – 19 minuuttia, keskiarvon ollessa hieman vajaat 16 minuuttia. Kestoksi oli arvioitu 15 – 20 minuuttia. Haastattelun alussa nuorilta pyydettiin allekirjoitus haastattelulupaun (Liite 2), jossa he antoivat kirjallisen suostumuksen tutkimukseen osallistumisesta. Haastatteluluvan pyytäminen tehtiin Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikön ohjeiden mukaisesti. Kaksi haastattelua tehtiin sosiaalitoimen tiloissa, loput yhdyskuntaseuraamustoimistolla. Haastattelupaikan valintaan vaikutti tilan rauhallisuus ja se, että nuoret olivat olleet ennenkin kyseisissä paikoissa (Eskola & Vastamäki 2010, 29 - 30). Ennen haastattelun alkua nuorille kerrottiin, että haastattelu äänitetään ääninauhurilla, jottei vastauksia tarvitse kirjata haastattelun aikana. Hirsijärvi & Hurme (2001, 93) painottavat, että nauhurin käytöstä on turha tehdä haastateltavalle merkittävää valintatapahtumaa.

Haastatteluiden luonne osoittautui positiivisemmaksi, kuin osasin odottaa. Suurin osa nuorista kertoi kokemuksistaan ja mielipiteistään avoimesti ja tyhjentävästi. Haastattelurunkoa tehdessä en osannut odottaa nuorten vastaavan kysymyksiin niin kattavasti. Haastattelut etenivät teema-alueittain kronologisessa järjestyksessä, alkaen kokemuksista varhaisessa murrosiässä ja päättyen valvonnan jälkeiseen tulevaisuuden pohdintaan. Haastateltavien vastaukset toivat tutkimukseen ja sen tutkimuskysymyksiin paljon informaatiota. Loppujen lopuksi tutkimukseen saatiin kerättyä yhdeksän nuorta haastateltavaksi. Viimeisen haastattelun jälkeen tutkimus oli selvästi saavuttanut saturaatiopisteensä.

5.4 Aineiston analyysi

Haastattelut kirjoitetaan tietokoneella puhtaaksi eli litteroidaan (Eskola & Vastamäki 2010, 42). Litteroinnin jälkeen analyysin tehtävä on tiivistää, järjestää ja jäsentää aineistoa jättämättä kuitenkaan mitään oleellista pois. (Eskola 2010, 189 - 193.) Ruusuvooren, Nikanderin & Hyvärisen (2010, 12) mukaan analyysivaiheisiin kuuluvat tutkimuskysymysten tarkentaminen, aineiston keruu ja siihen tutustuminen. Seuraavaksi aineistoa rajataan, luokitellaan ja pyritään löytämään teemoja ja ilmiöitä, joita vertaillaan keskenään toisiinsa. Tulokset kootaan ja niitä

tulkitaan dialogisesti teorian kanssa. Analyysi päättyy käytännön vaikutuksiin ja jatkotutkimustarpeiden pohdintaan.

Kvalitatiivisen tutkimuksen analyysissä tutkijaa eivät kiinnosta niinkään tilastolliset vastaavuudet, vaan haastateltavien tavat antaa merkityksiä asioille. Haastateltavien nuorten antamat merkitykset rikollisuudesta, seuraamuksista, valvonnasta ja sen vaikutuksista ovat tutkimuksessa etusijalla. (Ruusuvuori ym. 2010, 17.)

Tutkimuksen sisällönanalyysi on aineistolähtöinen. Tuomen ja Sarajärven (2009, 95) mukaan aineistolähtöisessä analyysissä teoreettinen kokonaisuus pyritään luomaan tutkimusaineistosta. Analyysin ollessa aineistolähtöistä, aikaisemmilla havainnoilla, tiedoilla ja teorioilla ei ole mitään tekemistä analyysin toteuttamisen kanssa. Aineistolähtöisen sisällönanalyysin on kerrottu olevan haasteellista toteuttaa. Tutkijan ennakkoluulot, tutkimusmenetelmät ja käytetyt käsitteet vaikuttavat tutkimuksen tuloksiin, jolloin objektiivisia havaintoja ei muodostu. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 96.) Tutkimuksen ja toimeksiannon kannalta kuitenkin aineistolähtöinen sisällönanalyysi on luontevin ratkaisu. Näin ollen tutkimustuloksia ei yritetä linkittää mihinkään tiettyyn teoriaan, vaan tutkija pyrkii ymmärtämään haastateltavia heidän omasta näkökulmastaan analyysin jokaisessa vaiheessa. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 113.)

Nuorten ehdollisen vankeuden valvontaa itsessään, saati nuorten kokemuksia valvonnasta, ei ole kovinkaan laajasti tutkittu. Aineistolähtöisen sisällönanalyysin valitseminen perustui myös aiemman tutkitun empiirisen tiedon vähäiseen saataavuuteen.

6 TUTKIMUKSEN TULOKSET

6.1 Taustatietoa nuorista

Tutkimukseen osallistuneet yhdeksän ehdollisen vankeuden valvonnassa olevaa nuorta olivat iältään 17 – 21 vuotiaita. Yhdeksästä nuoresta kaksi oli tyttöjä ja seitsemän poikia. Seitsemän nuorta oli käynyt arviointikeskuksen laatimassa seuraamusselvityksessä. Seuraamusselvityksestä oli kulunut haastatteluhetkellä aikaa lyhimmillään neljä kuukautta, pisimmillään kaksi vuotta. Nuoret olivat aloittaneet valvonnan eri ajankohtina: valvontojen alkamisajankohdat vaihtelivat kahdesta kuukaudesta vuoteen. Valvontaan johtavia rikoksia olivat muun muassa törkeät varkaudet, törkeät ryöstöt, törkeät rattijuopumukset, huumausainerikokset sekä petokset. Seitsemälle nuorelle valvonta oli määrätty ensimmäistä kertaa ja kahdelle valvonta oli määrätty aiemminkin.

Nuorten rikostenteko oli alkanut 12 - 19 vuoden iässä. Tutkimuksesta kävi ilmi, että nuoret eivät kokeneet rikosoikeudellista vastuuta kovinkaan merkitykselliseksi aikana ennen rikosentekoa. Suurin osa nuorista tiesi tuolloin vain vahingonkorvausvelvollisuuden ja sen, ettei lasta voida asettaa syytteeseen. Rikosoikeudellisen vastuun ikärajaa, 15 vuotta, ei osannut nimetä kuin yksi nuori. Käsite rikosoikeudellisesta vastuusta oli nuorille melko vieras.

Aikana ennen rikostentekoa suurin osa nuorista osasi nimetä sakon ja vankilan ainoiksi rangaistuslajeiksi seuraamusjärjestelmässä. Nuorista vain kaksi tiesi tuolloin yhdyskuntapalvelusta ja neljä ehdollisesta vankeudesta. Valvonta oli kaikille nuorille vieras seuraamus. Nuoret kokivat seuraamukset lievän tuntuisiksi sekä aikana ennen rikostentekoa sekä haastatteluhetkellä. Haastatteluiden vastausten perusteella nuoret eivät juuri ajatelleet tekojensa seurauksia rikoshetkellä. Suurin osa nuorista kertoikin, että kynnyks rikosentekoon oli yleisesti ottaen matala eikä mahdollisilla seuraamuksilla ollut pelote-vaikutusta. Käyttäytymisen hallitsemattomuus osoittautui kuitenkin rikostenteon syyksi. Suurin osa koki rikoshetken hairahdukseksi, jolloin laukaisevana tekijänä oli esimerkiksi humalataila, psyykinen riippuvuus tai kaveriporukasta tuleva paine ja yllytys.

6.2 Kokemuksia rikoksenteon jälkeen

Suurin osa nuorista oletti saavansa rangaistukseksi vain sakkoja valvonnan sijaan. Osa nuorista ei ajatellut seuraamuksia lainkaan kiinnijäätyään. Nuoret kivat ehdollisen vankeuden valvonnan helpottavaksi uutiseksi, sillä enemmistö nuorista pelkäsi, että seuraamuksena on vankilatuomio. Nuoret suhtautuivat tulevaan seuraamukseen eri tavoin. Neljä nuorta suhtautui valvontaan myönteisesti ja ajatteli, ettei siitä ole haittaa. Kaksi suhtautui suurin varauksin ja pohti epätietoisuudessaan seuraamuksen sisältöä. Toiset kaksi kuvasivat tuntevuansa pelkoa, eivätkä sen vuoksi ilahtuneet valvonnan alkamisesta. Yhdelle nuorelle ei herännyt tuomion kuulemisesta juuri mitään tunteita.

Nuorten subjektiiviset kokemukset arviointikeskuksen tekemästä seuraamusselvityksestä ovat pitkälti toisistaan poikkeavia. Kaksi nuorta ei käynyt lainkaan seuraamusselvityksessä. Osa koki tilanteen mieluisaksi ja hyödylliseksi tulevaa oikeudenkäyntiä ajatellen, kun taas osa koki tilanteen joko epämiellyttäväksi tai hämmentäväksi. Yhdelle nuorelle ei jäänyt erityistä kokemusta seuraamusselvityksestä eikä hän halunnut puhua siellä totta.

H 2: ”Ehkä vähän hämmentävä... en ollu kuullu siitä. Ei se niinku pelottava ollu.”

H 6: ”Se oli hyvä ja olin tyytyväinen. Siel kerrottiin valvonnast.”

Käsitys valvonnasta ja sen sisällöstä avautui kahdelle seuraamusselvityksen aikana, mutta enemmistölle nuorista valvonta käsitteenä hahmottui vasta, kun he olivat keskustelleet valvojan kanssa. Osa nuorista kertoi kuulleensa valvonnasta tuomion saatuaan, mutta eivät tuolloin tienneet tarkkaan, mistä on kyse. Seitsemän nuorta myönsi, että valvonnan todellinen sisältö selkeni heille vasta valvonnan alettua. Nuorten epätietoisuutta valvonnan tulevasta sisällöstä voi selittää se, että heidän oli vaikea omaksua aiheeseen liittyvää ohjeistusta. Motivaation puute, hermostuneisuus, informaation määrän liiallisuus ja seuraamusselvityksestä pois jäänti osaltaan selittävät nuorten heikkoa tietoisuutta alkavasta valvonnasta. Kahden nuoren ensimmäinen käsitys valvonnasta seuraamuksena oli todellista ankarampi. Eräs nuori oletti toimistolla olevan poliiseja ja toinen luuli niiden lisäksi

valvojan tekevän yllätyksellisiä yhteydenottoja, joissa hän tiedustelee nuoren olinpaikkaa. Loput nuorista kertoivat valvonnan osoittautuneen sellaiseksi, jota he olivat odottaneetkin. Nuoret kertoivat valvojien ohjeistaneen heitä hyvin ja selkeästi valvontaan liittyvissä asioissa.

Viisi nuorta koki valvonnan hyödylliseksi täytäntöönpanon alussa, mutta osa kertoi, ettei olisi tarvinnut valvontaa. Syy tarpeettomuudelle oli nuorten mielestä se, että he olivat ottaneet jo opikseen teostaan ja elämäntavat olivat muuttuneet rikoksesta kiinni jäätyään. Valvonnan hyötyinä nähtiin rikosten väheneminen sekä keskustelut valvojan kanssa. Valvonnan hyödyksi osoittautui myös pelko joutua ankarampiin seuraamuksiin, mikäli jatkaa rikostentekoa.

H 7: ”Melkee heti ku se rikos oli tapahtunut, ni kyl mä tiesin, et en mä enää lähe tähä.”

H 8: ”Olihan siit vähän hyötyy, kun pistää vähän pelkoo selkärankaan, et ei tuu tehtyä enää rikoksia sitten.”

H 5: ”Sillon mul oli elämä jo niin paljon muuttunut, et oli se vähän turhaa.”

Valvonnan alettua nuoret kokivat olevansa kuitenkin tyytyväisiä, että eri seuraamuksista heille oli tuomittu juuri valvonta. Kahden nuoren mielestä seuraamus olisi voinut olla ankarampikin, sillä he eivät hyväksy rikollista käytöstä alkuunkaan. Seitsemän nuorta koki ehdollisen vankeuden valvonnan tuntuvan lievältä seuraamukselta tekoihinsa nähden. Osa heistä ei mieltänyt ehdollista vankeutta ja valvontaa edes seuraamuksiksi. Nuorten vastaukset puhuvat sen puolesta, että ehdollinen vankeus ja sen oheisseuraamuksena oleva valvonta mielletään tukitoimeksi, jolla heidän elämänsä saadaan seesteisemmäksi.

6.3 Nuorten kokemuksia valvonnasta

Haastatteluhetkellä nuoret kuvailevat valvonnan tarpeen muuttuneen vähäisemmäksi. Valvonnan tarpeettomaksi kokeminen korreloituu valvonnan keston kanssa tässä tutkimusotannassa. Toisin sanoen, mitä kauemmin valvonta oli kestänyt, sitä vähemmän valvonta nähtiin tarpeelliseksi. Kuitenkin suurin osa nuo-

rista koki, että valvonta oli edelleen hieman tarpeellista. Kaksi nuorista koki valvonnan erittäin hyvänä asiana. Kolme nuorta kertoi valvonnan olevan täysin tarpeetonta tai lähes tarpeetonta. Nuoret korostivat iän, aikuistumisen ja luonnollisen kasvun vaikuttaneen rikostenteon lopettamiseen. Valvonta nähtiin edesauttavana tekijänä kohti rikoksettomuutta.

Nuoret olivat kaikki tietoisia valvonnan ydintehtävästä, uusintarikollisuuden ehkäisemisestä. Nuorten oli helpompaa summata valvonnan yleisiä hyötyjä, kuin kertoa omakohtaisista hyödyistä. Nuoret keksivät hyviä syitä, miksi valvonta on tarpeellista muille nuorille. Haastateltavat nuoret mainitsivat valvonnan auttavan nuorta löytämään paremman suunnan elämäänsä, joka tarkoittanee rikoksetonta elämäntapaa. Valvonnan uskottiin myös auttavan nuorta pyrkimyksessä tulla rehdiksi ja kunnolliseksi veronmaksajaksi. Valvonnan koettiin auttavan nuoria myös erinäisissä päihdeongelmissa sekä antavan kokonaisvaltaista tukea. Eräs nuori totesi valvonnan olevan yhteiskunnalle edullinen vaihtoehto torjua rikollisuutta. Valvonnan uskottiin vaikuttavan nuorten asenteisiin, varsinkin niiden nuorten kohdalla, jotka kapinoivat oikeusjärjestelmää vastaan. Eräs nuori koki myös hyväksi auktoriteetin tekemän väliintulon nuoren elämään sekä sen, että nuori ei voi paeta kaikkia tekojaan.

Haastatteluun osallistuneet nuoret kokivat, että nuorison kynnys rikoksentekoon on tänä päivänä matala ja asenne yleisesti ottaen hieman rikosmyönteinen. Haastateltavat uskovat, että osa nuorista ei tee lainkaan rikoksia. Tosin, se kompensoituu rikosmyönteisten nuorten tehdessä heidänkin edestään rikoksia. Haastatteluun osallistuneet nuoret, joilla oli edelleen havaittavissa rikosmyönteisiä asenteita, uskoivat nuorison olevan myös rikosmyönteisiä. Yhdeksästä nuoresta kuitenkin vain kaksi nuorta myönsi edelleen omaavansa rikosmyönteisiä asenteita. Rikosmyönteisiä asenteita oli havaittavissa nuorten puheissa kuitenkin kerrottua enemmän. Osa nuorista kertoi, ettei tee enää ”turhia rikoksia” tai ”varastaa vain kaupasta, mutta varoo joutumasta vankilaan.” Eräs nuori totesi, ”että jatkossa ei kannata jäädä kiinni” tai että lopettaa rikostenteon, sillä ”ei tarvitse rikoksesta saatavia rahoja enää”.

Kaikki haastateltavat nuoret uskoivat Suomessa nuoriso arvostaa seuraamusjärjestelmää melko vähän. Esille nousi myös vanhempien piittaamattomuus siitä, että jälkikasvu on tekemisissä virkavallan kanssa. Kolme nuorta uskoi, ettei nuoret eivät arvosta lainkaan koko seuraamusjärjestelmää. Ilmeisesti omakohtaiseen kokemukseen perustuen osa nuorista uskoi, että ensimmäisen tuomion saaminen muuttaa nuoren käsitystä seuraamusten ankaruudesta.

Nuorten suhtautuminen viranomaisiin on muuttunut valvonnan aikana. Moni nuori kuvaili suhdettaan poliisiin kanssa tulehtuneeksi, mutta useammalla asenne poliisia kohtaan on muuttunut hieman myönteisemmäksi. Nuorten huonot välit poliisien kanssa juontavat juurensa aikaisemmista konfliktitilanteista.

H 5: ”Ihan työtään nekin tekee. On asenne muuttunut. Nuorena tuli paljon sakkoja, ni sillo mietti, et kui noi voi sakottaa.”

H 4: ”Tän toimiston työntekijöiden kanssa on hyvät välit ja sossuun kanssa. Poliiseihin se on erilaista. Johtuu varmaan nuoruudesta. Niin mont kertaa heitetty maihin.”

Suhteet sosiaaliviranomaisiin ovat lämpimämmät kuin poliisiin - nuoret suhtautuivat pääosin myönteisesti sosiaaliviranomaisiin. Lastensuojelun sijaishuollon taustan omaavat nuoret kokivat suhteet sosiaaliviranomaisiin nyt paremmiksi kuin lapsuudessa. Osa nuorista kertoi yhdyskuntaseuraamustoimiston työntekijöiden muovanneen heidän käsitystään viranomaisista hieman positiivisemmäksi. Suhtautumisen muutos myönteisemmäksi koettiin johtuvan valvonnan lisäksi omasta henkisestä kasvusta. Vastauksiin saattaa vaikuttaa se, että nuoret mielsivät minut haastattelijana sosiaaliviranomaiseksi, jolloin saatettiin antaa sosiaaliviranomaisista vain hyvää palautetta.

H 3: ”Kunnioitan sitä, et nää vaivautuu tekee tälläst työtä. Et joku niin sanotusti jaksaa taistella nuorten puolest.”

Suurin osa nuorista kertoi käsityksensä valvonnasta olleen haastatteluhetkellä erilainen kuin valvonnan alkutaipaleella. Valvojaan tutustuminen ja lukuisista eri asioista keskusteleminen ovat laajentaneet nuorten käsitystä valvonnasta. Nuorten käsitys valvonnasta seuraamusselvityksen jälkeen on pitkälti erilainen, kuin

käsitys siitä haastatteluhetkellä. Nuoret mainitsevat haastatteluissaan, että nimenomaan avunpyytäminen ja kaikista askarruttavista asioista puhuminen ovat osoittautuneet tarpeellisiksi. Osa nuorista koki, että valvonta ei siis olekaan vain toimistolla käyntiä pakon vuoksi, jollaiseksi sitä aluksi luuli.

H 2: ”Moni voi aatella, et tää on sellane rangaistus, et tääl pitää käydä. Ei kukaa oikee puhu tääl mitää kuulemma, mut ei mua haittaa. Mun mielest on kiva jutella.”

H 1: ”Nää ihmiset tääl niinku yrittää neuvoo sua järkevis asiois, et niinku hankkii töitä. Et kyl se pistää miettimään ku sä lähdet kävelee täältä ulos, et kyl pitäis jotain tehdä”

6.4 Tulevaisuus valvonnan päätyttyä

Enemmistö nuorista koki, että elämä tulee olemaan erilaista ennen ja jälkeen valvonnan. Kolme nuorista ei osannut sanoa, voisiko elämä olla silloin erilaista. Nuoret uskoivat, että muutokset ovat positiivisia ja pysyviä. Rikosten taakse jäämisen ja päihteiden käytön vähentymisen lisäksi mainittiin muun muassa työ- tai opiskelupaikan saaminen sekä varusmiespalvelus. Osa nuorista uskoi myös asunnon saamisen ja perhe-elämän aloittamisen tuovan suuria muutoksia elämään.

Nuoret ajattelivat, ettei seuraamuksella ole juurikaan negatiivisia vaikutuksia tulevaisuuteen. Neljä nuorista tiesi, että rikosrekisteri voi vaikuttaa työnsaantiin tai varusmiespalvelukseen liittyviin asioihin. Osalle nuorista tuli täytenä yllätyksenä, että kyseinen seuraamus näkyy rikosrekisterissä ja että siitä voisi olla ihmiselle haittaa. Eräs nuori koki valvonnan hyödyttävän häntä tulevaisuudessa siten, että hän voi opettaa mahdollisen jälkikasvunsa pysymään poissa rikoksien polulta.

Nuoret pohtivat, että valvonnan jälkeen nuori voi olla valmiimpi moniin uusiin asioihin. Raha-asioihin, työnhakuun ja konttoreissa asioimisiin voi saada valvonnan kautta apua tulevaisuutta ajatellen. Valvonnan koettiin antavan eväitä myös moraalin kehittymiseen sekä siihen, että ihmisten apua voi pyytää jatkossakin. Syyseuraussuhteiden ymmärtäminen sekä ehdottoman vankeuden saamisen pelko koettiin niin ikään hyväksi asioiksi tulevaisuutta ajatellen.

6.5 Nuorten palaute rikosseuraamustyöhön

Nuoret olivat yksimielisesti tyytyväisiä arviointikeskuksen tekemään työhön. Lausuntoihin oltiin tyytyväisiä sekä siihen, että kaikista asioista kerrottiin riittävästi. Odotustilan toivottiin olevan parempi, ja rikosasioista pitkään puhuminen koettiin epämiellyttäväksi.

Valvontaan itsessään oltiin hyvin tyytyväisiä. Vaikka nuorilta kysyttiin erikseen mahdollisista kehitysideoista, ei monikaan keksinyt syytä muuttaa valvonnasta mitään. Eräs nuori pohti valvonnan lyhempää kestoa, toinen tiiviimpää yhteydenpitoa ja kolmas valvonnan pituuden suhteuttamista rikoksen vakavuuteen. Valvonta koettiin lieväksi seuraamukseksi, mutta nuorten puheiden perusteella se on saanut monella toivottuja asenteen muutoksia aikaan. Nuorten mielestä valvonta on silloin hyvää, jos saa puhua vapaasti mieltä askarruttavista asioista, tapaamiskerroilla on positiivinen ilmapiiri ja välillä muustakin kuin rikoksista. Hyvän valvonnan ominaispiirteitä ovat myös sen opettavaisuus ja seuraamuksista kertominen nuorelle, jos tämä jatkaa vielä rikostentekoa. Myös työnhakuun liittyviä asioita toivottiin käsiteltävän tapaamisilla. Nuorten mielestä hyvä valvoja ei ole liian lempeä eikä liian ankara, hänen kanssaan tulee hyvin toimeen ja hän kertoo asiat niin, että nuori varmasti ymmärtää sanoman. Lisäksi hyvä valvoja auttaa ja ohjeistaa, kun nuorella on vaikeaa, ja hän saa nuoren keskustelemaan.

Rikosoikeudelliseen seuraamusjärjestelmään kaivattiin ankarampia rangaistuksia vaarallisille rikollisille, kuten seksuaalirikollisille sekä murhaajille. Vankila nähtiin rangaistuksena hyvänä vaihtoehtona ja siellä vietetty aika hyvänä asiana. Kaksi nuorta koki kuitenkin seuraamusjärjestelmän olevan nyt varsin toimiva. Oikeusistunnoista toivottiin vähemmän pelottavia, vaikka pelote-aspekti nähtiin myös hyvänä asiana. Elinkautisen vankeuden ylärajaa ehdotettiin nostettavan 30 vuoteen.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

7.1 Nuorten suhtautuminen rikoksiin ja rangaistuksiin

Haastateltavien nuorten suhtautuminen rikoksentekoon haastatteluhetkellä oli pitkälti kielteinen. He korostivat haastattelussa, etteivät he enää tee rikoksia. Nuoret puhuivat rikoksentekoon tapahtuneen aikana, jolloin ”he olivat nuoria”. Suhtautuminen rikoksiin oli kaikilla nuorilla myönteisempää ennen rikoskierteen alkamista tai ensimmäisen tuomion saamista. Tuolloin kynnys rikoksentekoon oli matala eikä seuraamuksia juurikaan ajateltu. Nuorten motiivit rikostenteolle katosivat, mutta osalla nuorista oli edelleen havaittavissa rikosmyönteisiä asenteita. Tutkimuksessa käy ilmi, että nuorten tietoisuus seuraamusjärjestelmästä ja rikos-oikeudellisesta vastuusta kohentui valvonnan alkamisen myötä.

Salmen (2006, 199) mukaan nuorten on helpompi kuvailla muiden nuorten ja kavereiden rikollista toimintaa, kuin omaansa. Nuoret kertoivat nuorisoriikollisuuden olevan melko yleistä, mutta osa kuvaili nuorison olevan rehtiä väestöä. Niukka enemmistö ajatteli rikollisuuden ja kiellettyjen asioiden tekemisen olevan osa nuoruutta. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen vuonna 2012 tekemässä tutkimuksessa (Salmi 2012, 28) hieman nuoremmilta, 15 – 16-vuotiailta, selvitettiin heidän suhtautumistaan nuorten rikoksiin. Kyselyyn vastanneet edustivat kokonaisvaltaisesti omaa ikäluokkaansa, jolloin suurimalla osalla nuorista ei ollut rikostaus-taa. Vastanneista 44 % oli samaa mieltä väittämän ” murrosiän aikana lainvastainen toiminta on normaalia” kanssa, mutta enemmistö, 56 %, koki toiminnan epänormaaliksi. Nuorten asenteiden saralla on tapahtunut edistystä, sillä vuonna 1995 nuorista 65 % koki murrosiän aikaisen lainvastaisen toiminnan normaaliksi.

Vuonna 2013 rikoksista syyllisiksi epäiltyjen määrä 18 – 20-vuotiaiden kohdalla oli noin 15 % vastaavan ikäisistä (Sotkanet 2014). Toisin sanoen, nuorisoriikollisuus ei ole niin yleistä, mitä haastateltavat nuoret arvioivat. Mielenkiintoista olisi tietää, millä tavalla ehdottoman vankeustuomion saaneet nuoret näkevät nuorisoriikollisuuden yleisyyden Suomessa.

Nuorten asenteet rikostentekoon ja rikollisuuteen ovat muuttuneet positiivisesti. Tutkimuksessa esille nousevia, muutosta selittäviä tekijöitä ovat nuorten henkisen kasvun sekä ehdollisen vankeuden valvonnan yhteinen vaikutus nuoren moraaliseen ajatteluun. Kun puhutaan asioiden vaikutuksesta, on otettava huomioon, että moni asia vaikuttaa lopputulokseen, ja niin myös varmasti tämän tutkitavan asian kohdalla.

7.2 Nuorten kokemus rikosprosessista ja valvonnasta

Nuoret kuvailivat tuntemuksiaan hämmentyneiksi rikosprosessin aikana, ja epä-tietoisuus tulevasta seuraamuksesta luonnollisestikin jännitti useampaa nuorta. Enemmistö nuorista oli rikkonut lakia hetken mielijohteesta, jolloin kyse oli esimerkiksi kaveriporukan yllytyksestä tai oman itsehallinnan kontrolloinnin menettämisestä. Nuoret suhtautuivat rikosprosessiin ja seuraamukseen tyynesti ja levollisin mielin, mikäli rikosprosessi oli ennestään tuttu asia joko omakohtaisesti tai tuttavapiirin kautta.

Tutkimukseen osallistuneet nuoret kuvailivat seuraamusselvityksestä jäänyttä kokemusta joko positiiviseksi tai epämiellyttäväksi. Järvisen (2012, 47 - 50) tutkimuksessa ehdollisen vankeuden valvonnassa olleet nuoret kuvailivat kokemuksiaan pitkälti samalla tavalla. Yhtäläisyyksiä löytyy paljon, mutta Järvisen tutkimuksessa nuoret vaikuttavat olleen tietoisempia valvonnasta verrattuna tutkimukseni nuoriin. Molemmissa tutkimuksissa osalle nuorista valvontaan joutuminen oli tullut yllätyksenä, ja asennoituminen valvontaa kohtaan ollut vastentah-toista. Väkiparran ja Marttusen (2009, 24) tutkimuksessa suurin osa nuorista kertoi valvonnan sisällön ja merkityksen selvinneen heille vasta ensimmäisellä valvontatapaamisella.

Yksi tutkimustehtävistä koskee nuorten käsityksiä valvonnasta sen eri ajanjaksoina. Tutkimustehtävään saatiin vastaus suoraan nuorten suusta, sillä nuorten mielestä käsitys valvonnasta on muuttunut alkuajoilta. Nuoret kertoivat tietävänsä valvonnasta melko vähän seuraamusselvityksen jälkeen. Valvonnan sisältö ja tarkoitus avautuivat nuorille vasta myöhemmässä vaiheessa.

Nuoret kokivat valvonnan tarpeelliseksi heti valvonnan alettua. Suurin osa nuorista koki hyötyvänsä valvonnan alussa saamastaan tuesta, mutta haastatteluhetkellä valvontakäynnit vaikuttivat olevan niin sanottuja kontrollikäyntejä valvojan luona. Valvonnan merkityksen he ovat sisäistäneet kuitenkin vasta myöhemmin. Valvontakäynneillä käydyt keskustelut ovat saaneet nuoret pohtimaan omaa asemaansa. Tähän vaikuttivat luottamussuhteen muodostuminen valvojaan sekä oman ajattelun ja moraalien kehitys. Väkiparran ja Marttusen (2009, 37) tutkimuksessa nuoret kuvailivat valvontatapaamisia rauhallisina keskusteluhetkinä, joissa voi puhua arkisista asioista, kuten rahallisten tukien hakemisesta ja lääkäriin haikutumisesta. Arkisten asioiden lisäksi nuoret kertoivat saaneensa halutessaan keskustella valvojansa kanssa lapsuutta koskevista asioista ja rikollisuuteen johtaneista syistä.

Nuoret eivät kertoneet haastatteluissa keskustelleensa valvojansa kanssa mistään syvällisistä aiheista, mutta mitä todennäköisemmin niitäkin aiheita tapaamisilla on sivuttu. Suurin osa nuorista kertoi käyneensä valvontatapaamisilla mielellään. Valvontatapaamisilla käynti koettiin mukavaksi rohkaisevan ilmapiirin ja arkisissa asioissa auttamisen vuoksi. Linnan (2012, 75 - 77) pro gradu – tutkielmassa on haastateltu yhdyskuntaseuraamusasiakkaita. Tutkimustuloksissa käy ilmi, että haastateltavat kokivat turvallisen suhteen muodostumisen valvojan kanssa edellytyksenä mukaville valvontatapaamisille. Linnan tutkimuksessa haastateltavat nostivat odotettua enemmän esille omia asenteitaan sekä vapauden ja vankeuden välisiä eroavaisuuksia. Sekä Linnan että tämän tutkimuksen osalta molempien tutkimusten haastateltavat korostivat asioita, joita ei osattu odottaa tutkimuksen suunnitteluvaiheessa. Tutkimuksen yhdeksän nuorta kuvailivat tässä tutkimuksessa monipuolisesti asenteitaan rikoksentekoon, rangaistuksiin ja ehdollisen vankeuden valvontaan. Ehdollisen ja ehdottoman vankeustuomion hyödyt ja haitat nousivat esiin haastatteluissa. Lisäksi nuoret korostivat vapauden tunteen säilymistä merkittävänä asiana, josta ei haluta luopua kovinkaan helposti.

Tutkimukseen osallistuneet nuoret mainitsivat useasti, etteivät valvonta ja ehdollinen vankeusrangaistus tunnu rangaistukselta. Nuoret kertoivat, että valvontatapaamisilla on kuitenkin mukava käydä. Väkiparran ja Marttusen (2009, 88) mukaan kansalaiskeskusteluissa on noussut esiin huoli, etteivät kaikki ehdollisen vankeuden valvonnassa olevat nuoret ymmärrä rangaistuksensa tarkoitusta. Rangaistuksen tarpeellisuus on kyseenalaista, mikäli nuoren rikos oli satunnainen eikä hänellä ole sellaisia ongelmia, joihin valvonnalla tyypillisesti pyritään vaikuttamaan.

7.3 Nuoren elämä valvonnan jälkeen ja kehitysehdotukset

Nuoret toivat hyvin vähän ilmi päihteidenkäytön tärkeyttä elämässään. Päihteidenkäytön osuutta rikostapahtumissa kuvaili vain muutama nuori, mutta siitä huolimatta on oletettavissa, että päihteillä olevan suuri vaikutus rikoksiin syyllistymiseen. Harrikarin (2010, 111) mukaan alkoholin käyttöön liittyvä rikollisuus, joka tutkitusti on suomalaiseseen kulttuuriin ja maskuliinisuuteen liittyvä piirre, näyttäisi olevan valvonnassa olevien nuorten perusproblematiikkaa. Tutkimukseen osallistuneista nuorista kolme uskoi päihteiden käytön vähentyvän valvonnan päätyttyä. Merkityksellisistä asioista puhuminen aikuisen kanssa ja syy-seuraussuhteen ymmärtäminen päihteidenkäytön ja rikoskäyttäytymisen välillä saivat nuoret vähentämään päihteidenkäyttöä.

Nuoret kuvasivat valvonnan hyödyksi pitkälti rikoksettoman elämäntavan. Laki ehdollisen vankeuden valvonnasta (634/2010) kuvaa valvonnan tarkoitukseksi ”tukea valvottavaa hänen sosiaalisen selviytymisensä edistämiseksi sekä estää häntä tekemästä uusia rikoksia.” Nuoret kokivat hyötyvänsä myös tavanomaisista keskusteluista valvojansa kanssa. Valvojat koettiin hyviksi neuvonantajiksi ja hyviksi aikuisen malleiksi, jotka kertovat rikollisten tekojen seurauksista asianmukaisesti. Toisille rikoskeskustelut olivat hyödyllisiä tulevaisuutta ajatellen. Nuoret uskoivat valvonnan olevan hyödyllistä myös ilman jokakertaisia rikoskeskusteluja. Syy lienee sama kuin Järvisen (2012, 61) tutkimuksen tuloksissa: nuoren

ollessa tehnyt jo päätöksen pyrkiä rikoksettomaan elämäntapaan, voi jatkuvat rikoskeskustelut kasvattaa rikoksien uusimisriskiä. Väkiparta ja Marttunen (2009, 89) mainitsevatkin, että valvontaan pääseminen olisi hyvä nähdä keinona löytää tukea ja ohjausta tuleviin valintoihin ja rikollisuutta edistävien käyttäytymismallien muuttamiseen. Johtopäätöksenä tästä voi todeta, että rikoskeskusteluihin on syytä niin pitkään, kuin siihen on nuoren kohdalla tarvetta.

Tutkimustehtävänä oli selvittää nuorten mielipiteitä valvonnan hyödyistä tulevaisuutta ajatellen. Nuoret kokivat valvonnan lyhyenä elämänvaiheena, jossa kuitenkin saadaan toivottua tulosta aikaan. Nuoret näkivät valvonnan hyödyksi valvojien tuen antamisen käytännön asioiden hoitamiseen. Valvonnan nähtiin myös edistävän nuoria henkisesti kasvussa. Aikuisesti kasvaminen ja valvonta yhdessä vaikuttivat nuorten kokonaisvaltaiseen muutokseen kohti rikoksettomuutta.

Tutkimuksen viimeinen tutkimustehtävä koski nuorten palautetta rikosseuraamustyötä kohtaan. Palauteosuus sijoittui haastatteluissa viimeiseksi teemaksi. Haastattelun loppua kohden nuoret eivät vastanneet yhtä täydentävästi kysymyksiin ja se näkyi selkeästi palauteosiossa. Selvitin nuorten mielipiteitä rikosprosessista, seuraamusselvityksestä, valvonnasta ja rikosoikeudellisesta seuraamusjärjestelmästä ottaen huomioon nuoren kertomat tuntemukset haastattelun eri vaiheissa. Kuten edellä jo mainitaan, nuoret eivät olleet kovinkaan tietoisia tulevista tapahtumista rikosprosessin aikana. Seuraamusselvitykset ja valvonnat tuntuivat olleen nuorille yllättävän vieraita asioita vaikka niistä varmasti informoidaan riittävästi ja riittävän ajoissa. Nuorten epätietoisuus tulevia tapahtumia kohtaan lienee siis kehittämiskysymys.

Nuoret olivat valvontaan pitkälti tyytyväisiä. Väkiparta ja Marttunen (2009, 90) tulevat tutkimuksessaan samaan tulokseen. He kuvaavat päätelmissään valvonnan toimivuuden ja joustavuuden olevan juuri sitä, mitä seuraamusjärjestelmä nuorten kohdalla on aikoinaan kaivannut. Järvisen (2012, 55) tutkimuksessa nuoret olivat hyvin paljon samaa mieltä valvonnan mahdollisista sisältömuutoksista. Valvonnan toivottiin molemmissa tutkimuksissa olevan joko hieman pidempi tai hieman lyhyempi. Jyrkkää kannanottoa ei kuitenkaan tullut tämän tutkimuksen osalta. Kaksi nuorta ehdotti virikkeellisiä toimintoja valvonnan yhteyteen, muun

muassa tupakointimahdollisuuden ja kahvitarjoilun. Tästä voinee päätellä, että kehittämislle ei ole nuorten mielestä kovin akuuttia tarvetta.

Nuoret suhtautuvat epäuskoisesti rikosoikeudellisen seuraamusjärjestelmän toimivuuteen. Rangaistusten pituuksiin ja lajivalintoihin ei oltu tyytyväisiä varsinkaan vakavien rikosten tekijöiden kohdalla. Olli Poutiaisen (2007, 106) väitöskirja 16 - 19-vuotiaiden nuorten arvoista ja asenteista tukee haastattelemieni nuorten kantaa. Väitöskirjan tulokset ilmentävät nuorten olevan huolissaan rikollisuuden kasvusta yhteiskunnassa. Vaarallisten rikollisten saamia rangaistuksia oltiin halukkaita tiukentamaan tuntuvasti.

8 POHDINTA

Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää ehdollisen vankeuden valvonnassa olevien nuorten suhtautumista rikoksiin ja rangaistuksiin sekä nuorten käsityksiä ja kokemuksia valvonnasta ennen valvonnan alkua ja sen aikana. Lisäksi tutkimuksessa tarkasteltiin nuorten mielipiteitä valvonnan hyödyistä tulevaisuutta ajatellen ja kartoitettiin nuorten palautetta rikosseuraamustyöstä heidän omien kokemustensa perusteella.

Tutkimusprosessi oli kokonaisuudessaan opettavainen ja antoisa. Tutkimus tuotti tietoa nuorten käsityksistä ja kokemuksista eritoten valvontaa, mutta myös rikollisuutta ja rangaistuksia kohtaan. Tutkimustehtäviin vastaaminen onnistui, mutta tutkimus tuotti myös aihealueen ulkopuolelle luokiteltavaa tietoa. Tutkimuksen vahvuuksia ovat ehdottomasti nuorten ajatusten esille nostaminen ja tutkimustuloksien hyödynnettävyys käytännön työssä. Tutkimuksen haasteeksi osoittautui haastattelurungon tekeminen sekä nuorten saaminen haastateltaviksi.

Haastattelu tuotti paljon tietoa, joka teki analyysin toteuttamisesta haastavan. Analyysi sujui kuitenkin odotetusti, kun olin saanut karsittua aineistosta ylimääräisen ja tarpeettoman materiaalin pois. Aineiston luokittelu ja teemoihin jakaminen veivät aikaa, mutta analyysiin panostaminen oli kaiken vaivan arvoista. Tulokset olivat tietyin osin odotettavia, mutta olen tyytyväinen, että tämä amk-tasoinen tutkimus sai tuotettua toimeksiantajalleen tarvitsemansa tiedon.

Nuorten ehdollisen vankeuden valvontaan painottuneita tutkimuksia on melko harvassa. Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos on kylläkin tutkinut nuorisoriikollisuutta kattavasti ja Rikosseuraamuslaitoskin julkaisee vuosittain nuoria rikosentekijöitä koskevaa tutkimustietoa. Spesifejä tutkimuksia aiheeseen liittyen ovat Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen ”Valvonta nuorten rangaistuksena” (Väkiparta & Marttunen 2009) sekä Rikosseuraamuslaitoksen tutkimus ”Ehdollisesti rangaistujen nuorten valvonta. Toimijat, prosessit ja sisällöt” (Harrikari 2010). Yliopiston pro gradu – sekä lisensiaatin tutkielmia ja väitöskirjoja ei täysin samasta aiheesta löydy, mutta moni tutkimus sivuaa tutkimukseni aihealueita. Nuorten ehdollisen

vankeuden valvontaa tutkivia ammattikorkeakoulutasoisia opinnäytteitä on tehty, mutta niitä en ole käyttänyt vertailuaineistona lähdekriittisistä syistä johtuen. Ylemmän ammattikorkeakoulun opinnäytettä (Järvinen 2012) olen verrannut tutkimukseni tuloksiin.

Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta ja puolueettomuutta on hyvä tarkastella. Tutkijan tulee arvioida, pyrkiikö hän ymmärtämään ja kuulemaan haastateltavia itsenään vai suodattaako tutkija haastateltavien kertomukset oman kehyksensä läpi. Tutkijan sukupuoli, ikä, kansalaisuus ja sosiaalinen rooli saattavat vaikuttaa siihen, mitä tutkija kuulee ja havainnoi. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 135 – 136.)

Koen, että tutkimuksen luotettavuuden arviointi luo tutkimuksen tuloksille painoarvoa, sillä se osoittaa tutkijan kriittisyyttä tekemäänsä työtään kohtaan. Tutkittava aihe oli minulle melko vieras tutkimusprosessin alkaessa. Tutustuin tutkittavaan aiheeseen pitkälti teoreettisesta näkökulmasta ja loin siten kirjallisuuden perusteella haastattelurungon. Ennen ensimmäistä haastattelua, en ollut varma, oliko vähäinen kokemus aiheesta minulle heikkous vai vahvuus. Jälkikäteen voin todeta sen olleen vahvuus, sillä haastattelin nuoria ennakkoluulottomasti. Lukkarisen (2001, 156) mukaan ihmisten kokemuksia tutkiessa, on jätettävä syrjään omat ennakkokäsitykset ja kokemukset tutkittavaan ilmiöön liittyen. Nuorten vastauksiin vaikutti varmasti osaltaan se, että nuoret näkivät minut sosiaalialan toimijana. Siitä huolimatta nuoret kertoivat kokemuksistaan avoimesti ja välittivät rakentavaa palautetta rikosseuraamustyöstä. Nuorten antamat vastaukset saattaisivat sisältää vähemmän kritiikkiä, mikäli haastattelija työskentelisi toimistolla nuorten valvojana.

Tuomi & Sarajärvi (2009, 140) mainitsevat luotettavuuden arvioinnissa oleellisiksi seikoiksi myös aineiston keruun sekä haastateltavien valinnan. Tutkimukseen osallistui yhdeksän ehdollisen vankeuden valvonnassa olevaa nuorta. Nuorten haastattelemisen itsessään ei osoittautunut haastavaksi. Sen sijaan heidän saamisensa haastateltaviksi oli hankalaa. Haastatteluihin osallistuneet nuoret edustivat kuitenkin kattavasti ryhmää ”nuoret rikoksenteijät”, jotka ovat rikoksenteijähetkellä 15 -20-vuotiaita (Laki nuorista rikoksenteijöistä 262/1940). Nuorten ri-

kostaustoissa, valvonnan alkamisajankohdissa ja kokemuksissa oli paljon vaihtelua toisiinsa nähden. Tutkimukseen eivät siis osallistuneet ainoastaan puheliaat nuoret, joille vaikutusmahdollisuus ja oman mielipiteen esiin tuominen olisi tärkeää.

Tutkimuksen toteuttamisessa on kiinnitetty huomiota tutkimusetiikkaan. Tutkimukseen osallistuville nuorille kerrottiin tutkimuksen tavoitteet ja sisältö. Tutkimukseen osallistuvan suostumuksen on oltava vapaaehtoisuuteen perustuvaa ja hänellä tulee olla oikeus keskeyttää mukanaolonsa milloin tahansa. Tärkeää koko tutkimuksessa on tutkittavien suoja. Haastateltaville nuorille kerrottiin, ettei tutkimusaineistoa luovuteta ulkopuolisille ja tutkimuksen valmistuttua kaikki tutkimusaineisto tuhoetaan. Nuorille tehtiin myös selväksi, ettei heidän henkilöllisyyttään voi tunnistaa valmiista tutkimuksesta. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 131.) Ennen haastatteluiden toteuttamista tein kirjallisen lupahakemuksen Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikölle. Keskushallintoyksiköstä kerrottiin, että valvontanuorten haastatteluihin riittää yhdyskuntaseuraamustoimiston johtajan lupa, sillä nuorten asiakirjatietoja ei käytetä. Myös haastateltavien kirjallista suostumusta toivottiin keskushallintoyksikön taholta. Valmis tutkimus luovutetaan Turun ammattikorkeakoululle, Turun yhdyskuntaseuraamustoimistolle, Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikölle ja Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksen kriminologiselle kirjastolle.

Nuorten ehdollisen vankeuden valvontaa koskevia ammattikorkeakoulun opin-
näytteitä tehdään aika ajoin. Yksi tutkimuksessa tarkasteltu teema oli nuorten
mielipiteiden ja kokemusten kartoitus valvonnasta. Tutkimuksessa selvitettiin oli-
vatko nuorten käsitykset valvonnasta muuttuneet valvonnan alkamisen ja haas-
tatteluhetken välillä. Tarkoituksena oli tehdä kaikki haastattelut keväällä 2014,
mutta haastatteluiden saatavuuden vuoksi tiedonkeruuprosessi venyi syyskuulle.
Jälkikäteen ajateltuna tutkimuksen olisi voinut toteuttaa toisella tavalla, jolloin tu-
lokset olisivat olleet mahdollisesti autenttisimpia. Tutkimukseen olisi valittu vä-
hemmän nuoria, joiden valvonta olisi alkamaisillaan tai juuri alkanut. Samaa tut-
kimusjoukkoa olisi haastateltu noin neljän kuukauden päästä uudestaan ja ky-
sytty sen hetkisistä kokemuksista. Tulini huomanneeksi haastatteluita tehdessä,

että haastateltavien oli helpompi kuvailla kokemuksiaan enemmän nykyhetkessä, kuin menneisyydessä. Vaihtoehdoisen idean varjopuoli lienee varmasti myös haastateltavien saatavuus ja heidän tavoittaminen vieläpä kahdesti.

Jatkossa ehdollisen vankeuden valvonnassa olevia nuoria voisi tutkia syvähaastatteluin. Hirsijärven ja Hurmeen (2001, 45) mukaan keskustelunomaisessa syvähaastattelussa käytetään avoimia kysymyksiä ja syvennytään haastateltavien vastauksiin, jotka rakentavat jatkon haastattelulle. Huomasin nuorten kertovan tarkasti kokemuksistaan ja siksi uskon myös syvähaastattelun toimivan tiedonkeruumenetelmänä nuoria rikostentekijöitä tutkittaessa.

Rikosseuraamustyötä ja erityisesti nuorten ehdollisen vankeuden valvontaa koskevaa työtä voisi kehittää toisenlaisellakin tutkimusotannalla. Mielenkiintoista olisi tutkia nuorten valvojien sekä arviointikeskuksen seuraamusselvityksiä tekevien erikoissuunnittelijoiden kokemuksia ja mielipiteitä nuorten valvonnasta. Kumpikin työ pitää varmasti sisällään paljon hiljaista tietoa, jota olisi hyvä tuoda esille rikosseuraamustyössä. Valvonnan kokemuksia olisi hyvä tutkia myös niin, että tutkimusjoukko koostuisi esimerkiksi vain tytöistä, maahanmuuttajataustaisista nuorista tai valvontaan ennenkin määrättyistä nuorista. Tutkimus voisi tuottaa uudenlaisia kehitysideoita rikosseuraamustyöhön, jos tutkimustuloksia verrataan rajamattomaan tutkimusjoukkoon. Tutkimusprosessin lopussa itselleni heräsi kiinnostus haastatella nuoria tai aikuisia rikoksentekejiä, jotka voisivat toimia kokemusasiantuntijoina. Rikoksista tuomituilla voisi olla paljon arvokkaita elämänohjeita kerrottavanaan nuorille, jotta nämä eivät ajautuisi rikoksien poluille. Tutkimuksella ja sen tuloksilla voisi olla merkittävää painoarvoa ja hyödynnettävyyttä nuorisoriikollisuutta ehkäisevässä työssä.

LÄHTEET

Aaltonen, M. & Kivivuori, J. 2009. Yksilökohtaiset ominaisuudet, syrjäytyminen ja rikollisuus. Teoksessa Kivivuori, J. (toim.) 2009. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimustiedonantoja 94. Nuorten syrjäytyminen ja rikollisuus: Suomessa tehdyn tutkimuksen ja sen katvealueiden kartoitusta. Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos.

Aaltonen, M., Ojanen, T., Vihunen, R. & Vilén, M. 2003. Nuoren aika. 2., uudistettu painos. Helsinki: WSOY.

Andrews, D. A. & Bonta, J. 2010. The psychology of criminal conduct.. (5th ed.) Cincinnati: Anderson Publishing.

Blomster, P. & Muiluvuori, M-L. 2011. Rikosseuraamusasiakkaiden määrä ja rakenne 1975 – 2010. Teoksessa Lavikkala, R. & Linderborg, H. (toim.) 2011. Rikosseuraamustyön kehittämisen kysymyksiä. Vantaa: Rikosseuraamusalan koulutuskeskus.

Elfgren, T., Juntunen, R. & Norppa, K. 2007. Nuorten lakikirja. Rikoksesta rangaistukseen. Helsinki: Talentum.

Elonheimo, H. 2010. Nuorisorikollisuuden esiintyvyys, taustatekijät ja sovittelu. Turku: Turun yliopisto.

Eskola, J. & Vastamäki, J. 2010. Teemahaastattelu: opit ja opetukset. Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. 2010. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: PS-kustannus.

Eskola, J. 2010. Laadullisen tutkimuksen juhannustaiat. Laadullisen aineiston analyysi vaihe vaiheelta. Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. 2010. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: PS-kustannus.

Flinck, A. 2013. Rakennamme sovintoa. Opas rikosten ja riitojen sovitteluun. Helsinki: THL.

Frick, P.J. 2004. Developmental Pathways to Conduct Disorder: Implications for Serving Youth Who Show Severe Aggressive and Antisocial Behavior. Teoksessa: Psychology in the Schools, 41 (8). New Jersey: Wiley Blackwell. 823 – 834.

Haapasalo, J. 2008. Kriminaalipsykologia. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Haglemam, C. 2008. Lasten ja nuorten rikollisuus. Teoksessa Santtila, P. & Weizmann-Henelius, G. (toim.) 2008. Oikeuspsykologia. Helsinki: Edita.

Harrikari, T. 2012. Ehdollisesti rangaistujen nuorten valvonta. Toimijat, prosessit ja sisällöt. Rikosseuraamuslaitoksen julkaisuja 2/2010. Helsinki: Rikosseuraamuslaitos.

Heide, K.M. 2003. Youth Homicide: a Review of the Literature and a Blueprint for Action. Teoksessa: International of Offender Therapy and Comparative Criminology, 47 (1). California: Sage Publications. 6 – 36.

Helminen, K., Fredman, M., Kanerva, J., Tolvanen, M. & Viitanen, M. 2012. Esitutkinta ja pakkokeinot. Helsinki: Talentum.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2001. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Helsingin yliopisto.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. uudistettu painos. Helsinki: Tammi.

- Honkatukia, P. & Kivivuori, J. (toim.) 2006. Nuorisoriikollisuus. Määrä, syyt ja kontrolli. Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos.
- Hypén, K. 2004. Vankilasta vuosina 1993 – 2001 vapautuneet ja vankilaan uudestaan palanneet. Rikosseuraamusviraston julkaisuja 1/2004. Helsinki: Rikosseuraamusvirasto.
- Jokela, A. 2008. Rikosprosessi. 4., uudistettu painos. Helsinki: Talentum.
- Järvinen, M. 2012. Ehdollisesti rangaistujen nuorten kokemuksia rikosprosessista ja valvonnasta. Vantaa: Laurean ammattikorkeakoulu.
- Kivivuori, J. 2006. Nuorisoriikollisuuden sosiologiset selitykset. Teoksessa Honkatukia, P. & Kivivuori, J. (toim.) 2006. Nuorisoriikollisuus. Määrä, syyt ja kontrolli. Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos, 161 – 186.
- Kivivuori, J. 2008. Riikollisuuden syyt. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Koskinen, P. 2008. Riikosoikeuden perusteet. Helsinki: Helsingin yliopisto.
- Laki ehdollisen vankeuden valvonnasta 634/2010.
- Laki nuorisorangastuksesta 21.12.20041196.
- Laki nuorista rikoksentekijöistä 262/1940.
- Lappi-Seppälä, T. 2006. Riikollisuus ja kriminaalipolitiikka. Helsinki: Helsingin yliopisto.
- Lehti, M. 2006. Nuorten henkirikokset 1980 – 2004. Teoksessa Honkatukia, P. & Kivivuori, J. (toim.) 2006. Nuorisoriikollisuus. Määrä, syyt ja kontrolli. Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos, 57 – 96.
- Linna, A. 2012. Yhdyskuntaseuraamuksiin tuomittujen kokemuksia vapaudessa suoritettavasta rangaistuksesta. Fenomenologinen tutkimus. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Loeber, R., Stouthamer-Loeber, M. & Farrington, D. P. 2008. The Pittsburg Youth Study: Its Design, Data Collection, and Early Key. Teoksessa: Loeber, R., Farrington, D.P., Stouthamer-Loeber, M., and White, H.R. (toim.) 2008. Violence and Serious Theft: Development and Prediction from Childhood to Adulthood. New York: Routledge. 25 – 37.
- Lukkarinen, H. 2001. Ihmisten kokemukset hoitotieteellisenä tutkimusilmiönä: fenomenologinen lähestymistapa. Teoksessa: Janhonen, S. & Nikkonen, M (toim.) 2001. Laadulliset tutkimusmenetelmät hoitotieteessä. Helsinki: WSOY.
- Marttunen, M. 2008. Nuorisoriikosoikeus. Alaikäisten seuraamukset kriminaalipoliittisesta ja vertailevasta näkökulmasta. Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos.
- Marttunen, M. 2013. Yhdyskuntaseuraamusten kokonaisuudistus: nuorten seuraamukset. Selvitysraportti oikeusministeriölle. Helsinki: Oikeusministeriö.
- Marttunen, M. 2014. Nuorten seuraamukset. Teoksessa Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimuksia 266. 2014. Riikollisuustilanne 2013. Riikollisuus ja seuraamusjärjestelmä tilastojen valossa. Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos.
- Matikkala, J. 2010. Riikosoikeudellinen seuraamusjärjestelmä. Helsinki: Edita Prima Oy.
- Metsämuuronen, J. 2000. Laadullisen tutkimuksen perusteet. Helsinki: International Methelp Ky.
- Nuotio, K & Majanen, M. 2003. Riikosoikeuden poluilla. Helsinki: Helsingin yliopisto.
- Oikeus 2013a. Asianosaiset. Viitattu 10.9.2014 <http://www.oikeus.fi/> > Tuomioistuimet > Käräjäoikeudet > Riikosasiat > Asianosaiset.

Oikeus 2013b. Sakko. Viitattu 20.9.2014 <http://www.oikeus.fi/> > Tuomioistuimet > Käräjäoikeudet > Rikosasiat > Seuraamukset > Sakko.

Oikeus 2014a. Käräjäoikeuden pääkäsittely. Viitattu 10.9.2014 <http://www.oikeus.fi/> > Tuomioistuimet > Käräjäoikeudet > Rikosasiat > Pääkäsittely.

Oikeus 2014b. Rikesakko. Viitattu 20.9.2014 <http://www.oikeus.fi/> > Tuomioistuimet > Käräjäoikeudet > Rikosasiat > Seuraamukset > Rikesakko.

Oikeus 2014c. Nuori rikoksenteikijä. Viitattu 2.11.2014 Viitattu 20.9.2014 <http://www.oikeus.fi/> > Tuomioistuimet > Käräjäoikeudet > Rikosasiat > Nuori rikoksenteikijä.

Oikeusministeriö 2003. Nuorisrikostoimikunnan mietintö. Osa 2. Oikeusministeriön komiteamietintö 2003:2. Helsinki: Edita Publishing Oy.

Oikeusministeriö 2014. Rikosasian käsittelyn vaiheet. Viitattu 19.9.2014 <http://oikeusministerio.fi/fi/> > Toiminta ja tavoitteet > Kriminaalipolitiikka > Rikoksen uhri > Jos joudut rikoksen uhriksi – esite > Rikosasian käsittelyn vaiheet.

Oikeusrekisterikeskus 2014a. Rikosrekisteri. Viitattu 25.10.2014 <http://www.oikeusrekisterikeskus.fi/> > Rekisterit > Rikosrekisteri.

Oikeusrekisterikeskus 2014b. Rikostaustaote. Viitattu 25.10.2014 <http://www.oikeusrekisterikeskus.fi/> > Rekisterit > Rikosrekisteri > Yksityisen henkilön tiedonsaantioikeus » Rikostaustaote.

Oikeusrekisterikeskus 2014c. Ote esitettäväksi ulkomailla. Viitattu 25.10.2014 <http://www.oikeusrekisterikeskus.fi/> > Rekisterit > Rikosrekisteri > Yksityisen henkilön tiedonsaantioikeus > Ote esitettäväksi ulkomailla.

Poliisi 2014. Sovittelu. Viitattu 12.9.2014 <https://www.poliisi.fi/> > Rikokset > Sovittelu.

Portti vapauteen 2010. Yhdyskuntapalvelu. Viitattu 21.9.2014 <http://www.porttivapauteen.fi/> > Tietoa > Tietopankki > Yhdyskuntapalvelu.

Portti vapauteen 2011a. Rikosseuraamuslaitoksen organisaatio. Viitattu 12.9.2014 <http://www.porttivapauteen.fi/> > Tietoa > Tietopankki > Vankeusajan suunnittelu ja yhdyskuntaseuraamukset.

Portti vapauteen 2011b. Marttunen, M. 2011. Rangaistujärjestelmä Suomessa. Viitattu 22.10.2014 <http://www.porttivapauteen.fi/> > Tietoa > Tietopankki > Rangaistusjärjestelmä Suomessa.

Portti vapauteen 2014. Arviointi ja suunnitelmatyöskentely. Viitattu 24.10.2014 <http://www.porttivapauteen.fi/> > Läheiset > Päivä kerrallaan > Rikosoikeudellinen prosessi ja seuraamukset.

Poutiainen, O. 2007. Nuorten arvot ja yhteiskunta-asenteet. Helsinki: Helsingin yliopisto.

Puolustusvoimat 2012. Terveystarkastusohje. 2012. Helsinki: Puolustusvoimat.

Rikoslaki 19.12.1889/39.

Rikosseuraamusasiakkaat 2014. Rikosseuraamusasiakkaat 1.5.2014. Rikosseuraamuslaitoksen monisteita 3/2014. Viitattu 29.9.2014 <http://www.rikosseuraamus.fi/fi/> > Ajankohtaista > Julkaisut > Monisteet ja raportit > Rikosseuraamusasiakkaat 1.5.2014.

Rikosseuraamuslaitoksen määräyksen 12/004/2012. Viitattu 24.10.2014 <http://www.rikosseuraamus.fi/fi/> > Seuraamukset & säännökset > Säännökset > Määräykset ja ohjeet > Rikosseuraamuslaitoksen arviointikeskusten toiminta, dnro 12/004/2010,

Rikosseuraamuslaitoksen tilastoja 2013. 2014. Helsinki: Rikosseuraamuslaitos.

Rikosseuraamuslaitos 2012. Yhdyskuntaseuraamukset. Viitattu 23.10.2014 <http://www.rikosseuraamus.fi/fi/> > Rikosseuraamuslaitos > Seuraamukset & säännökset > Yhdyskuntaseuraamukset.

Rikosseuraamuslaitos 2013a. Organisaatio. Viitattu 12.9.2014 <http://www.rikosseuraamus.fi/fi/> > Rikosseuraamuslaitos > Organisaatio.

Rikosseuraamuslaitos 2013b. Vankeus. Viitattu 20.9.2014 <http://www.rikosseuraamus.fi/fi/> > Seuraamukset & säännökset > Vankeus.

Rikosseuraamuslaitos 2013c. Ehdonalaisen vapauden valvonta. Viitattu 20.9.2014 <http://www.rikosseuraamus.fi/fi/> > Seuraamukset & säännökset > Yhdyskuntaseuraamukset > Ehdonalaisen vapauden valvonta.

Rikosseuraamuslaitos 2013d. Nuorten ehdollisen vankeuden valvonta. Viitattu 20.9.2014 <http://www.rikosseuraamus.fi/fi/> > Seuraamukset & säännökset > Yhdyskuntaseuraamukset > Nuorten ehdollisen vankeuden valvonta.

Rikosseuraamuslaitos 2014a. Rikosseuraamuslaitoksen kuvaus. Viitattu 15.9.2014 <http://www.rikosseuraamus.fi/fi/> > Etusivu.

Rikosseuraamuslaitos 2014b. Rikosseuraamusalueet. Viitattu 12.9.2014 <http://www.rikosseuraamus.fi/fi/> > Toimipaikat > Rikosseuraamusalueet.

Rikosseuraamuslaitos 2014c. Valvontarangaistus. Viitattu 23.10.2014 <http://www.rikosseuraamus.fi/fi/> > Seuraamukset & säännökset > Valvontarangaistus > Valvontarangaistus-esite.

Rikosseuraamuslaitos 2014d. Nuoren rikoksesta epäillyn tilanteen selvittäminen. Viitattu 24.10.2014 <http://www.rikosseuraamus.fi/fi/> > Seuraamukset & säännökset > Säännökset > Määräykset ja ohjeet > Nuoren rikoksesta epäillyn tilanteen selvittäminen, dnro 2/004/2011.

Rikosseuraamuslaitos 2014e. Sakko. Viitattu 20.9.2014 <http://www.rikosseuraamus.fi/fi/> > Seuraamukset & säännökset > Sakko.

Rikosseuraamuslaitos 2014f. Yhdyskuntapalvelun palvelun suorittaminen. Viitattu 21.9.2014 <http://www.rikosseuraamus.fi/> > Seuraamukset & säännökset > Yhdyskuntaseuraamukset > Yhdyskuntapalvelu > Palvelun suorittaminen.

Rikosseuraamuslaitos 2014g. Valvontarangaistus. Viitattu 22.9.2014 <http://www.rikosseuraamus.fi/> > Seuraamukset & säännökset > Valvontarangaistus.

Rikosuhripäivystys 2012. Rikosprosessitietoa nuorille rikoksen uhreille. Rikosuhripäivystyksen ja Väestöliiton esite. Helsinki: Rikosuhripäivystys.

Ruusuvuori, J., Nikander, P. & Hyvärinen, M. (toim.) 2010. Haastattelun analyysi. Tampere: Vastapaino.

Salmi, V. 2006. Sosiaalinen pääoma ja nuorisorikollisuus. Teoksessa Honkatukia, P. & Kivivuori, J. (toim.) 2006. Nuorisorikollisuus. Määrä, syyt ja kontrolli. Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos, 187 - 209.

Salmi, V. 2012. Nuorten rikoskäyttäytyminen ja uhrikokemukset. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimustiedonantoja 113. Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos.

Salmi, V. 2014. Nuorisorikollisuus. Teoksessa Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimuksia 266. 2014. Rikollisuustilanne 2013. Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos, 207 – 226.

Salmi, V., Sirén, R., Danielsson, P. & Suonpää, K. 2014. Maahanmuuttajat rikosten uhreina ja tekijöinä kyselytutkimuksen valossa. Teoksessa Lehti, M., Salmi, V., Aaltonen, M, Danielsson, P., Hinkkanen, V., Niemi, H., Sirén, R. & Suonpää, K. 2014. Maahanmuuttajat rikosten uhreina ja tekijöinä. Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos.

Savolainen, J., Hinkkanen, V. & Pekkarinen, E. 2007. Lasten rikolliset teot ja niihin puuttuminen. Tutkimus alle 15-vuotiaina poliisin tietoon tulleista rikoksentekeijöistä Helsingissä. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimustiedonantoja 76. Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos.

Sovittelutoiminta 2014. Helsingin sovittelutoiminta. Viitattu 29.9.2014 <http://www.sovittelutoiminta.fi> > Nuorten oikeusopas > Nuorten sovittelu.

Sotkanet 2014. 15 – 20-vuotiaiden rikoksista syyllisiksi epäiltyjen osuus vastaavan ikäisistä. Viitattu 14.10.2014 <http://uusi.sotkanet.fi/taulukko/yg3/110,111,112,113,114/3/3A/0/3895/>

Tapani, J. & Tolvanen, M. 2008. Rikosoikeuden yleinen osa. Vastuuoppi. Helsinki: Talentum.

Tapani, J & Tolvanen, M. 2011. Rikosoikeus. 2., uudistettu painos. Rangaistuksen määrääminen ja täytäntöönpano. Helsinki: Talentum.

THL 2014a. Rikosprosessi. Viitattu 15.10.2014 <http://www.thl.fi> > Etusivu > Lastensuojelun käsikirja > Työprosessi > Erityiskysymykset > Pahoinpitely ja seksuaalinen hyväksikäyttö > Rikosprosessi.

THL 2014b. Sovittelu on mahdollisuus – rakennetaan sovintoa. Rikosten ja riitojen sovittelu. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen, Sosiaali- ja terveysministeriön ja Aluehallintoviraston esite. Helsinki: THL.

Tilastokeskus 2013. Syytetyt, tuomitut ja rangaistukset. Katsaus rangaistuksiin 2012. Viitattu 21.10.2014 <http://www.stat.fi/index.html> > Etusivu > Tilastot > Oikeus > Syytetyt, tuomitut ja rangaistukset > 2012 > 1. Katsaus rangaistuksiin 2012.

Tolvanen, M. 2008. Suomalainen rikosprosessi. Teoksessa Iskanius, S. & Koistinen, J. 2008. Rikosoikeudenkäynti, oikeusapu ja rikosvastuu Suomessa ja Venäjällä. Joensuu: Joensuun yliopisto.

Valtiolle 2013. Rikosseuraamuslaitos. Viitattu 12.9.2014 <http://www.valtiolle.fi/valtiolle/fi/index.jsp> > Tutustu työnantajiin > Rikosseuraamuslaitos.

Vangit ja yhdyskuntaseuraamusasiakkaat 1.9.2014. 2014. Rikosseuraamuslaitoksen henkilöstön intranet. Pääsy vain Rikosseuraamuslaitoksen henkilökunnan tunnuksilla. Viitattu 19.9.2014.

Väisänen, R. & Väänänen-Fomin, M. 2014. Yhdyskuntaseuraamustyön tavoitteet, linjaukset ja työtä ohjaavat periaatteet aikuissosiaalityön orientaatioiden kysymyksenä. Teoksessa Linderborg, H., Suonio, M. & Lassila, T. (toim.) 2014. Sosiaalityö ja sosiaalinen tuki rikosseuraamusalalla. Rikosseuraamuslaitoksen julkaisuja 1/2014.

Väkiparta, H. & Marttunen, M. 2009. Valvonta nuorten rangaistuksena. Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos.

Yhdyskuntaseuraamusasiakkaat 1.7.2014. 2014. YKS asiakkaat tulleet alkaneet päättyneet 1.1.-30.6.2014. Rikosseuraamuslaitoksen henkilöstön intranet. Pääsy vain Rikosseuraamuslaitoksen henkilökunnan tunnuksilla. Viitattu 19.9.2014.

Hei!

Teen tutkimusta nuorten ehdollisen vankeuden valvontaa koskien ja olisin kiinnostunut kuulemaan kokemuksiasi valvonnasta.

Opiskelen Turun ammattikorkeakoulussa sosiaaliajaa ja opinnäytetyössäni on tarkoituksena selvittää valvonnassa ehdollisesti rangaistujen nuorten kokemuksia ja mielipiteitä:

- rikoksista ja rangaistuksista
- seuraamusselvityksestä
- valvonnasta
- valvonnan mahdollisista hyödyistä tulevaisuutta ajatellen

Osallistumalla tutkimukseen sinulla on mahdollisuus vaikuttaa rikosseuraamustyön kehittämiseen, sillä kokemuksesi on tärkeä.

Tutkimus toteutetaan haastattelun muodossa, jonka arvioitu kesto on noin 15 – 20 minuuttia. Haastattelu nauhoitetaan, mutta sitä ei videokuvata. Valmis tutkimusaineisto hävitetään tutkimuksen päätyttyä ja opinnäytetyöhöni tulevasta tekstistä sinua ei voida tunnistaa. Vastauksesi käsitellään luottamuksellisesti eikä niitä anneta ulkopuolisille.

Joulukuussa sinulla on mahdollisuus lukea valmis tutkimus valvojasi luona.

Terveisin

Panu Sarkiola

Sosionomiopiskelija, Turun AMK

Haastattelulupa

Suostun haastateltavaksi Turun ammattikorkeakoulussa sosiaaliajaa opiskelevan, Panu Sarkiolan, tekemään tutkimukseen valvontaan liittyen. Minulle on kerrottu, mistä tutkimuksessa on kyse ja mitä aiheita haastattelussa käydään läpi. Olen tietoinen, että haastattelu äänitetään.

Haastatteluaineisto säilytetään luottamuksellisesti eikä se joudu ulkopuolisten käsiin. Haastateltavan henkilöllisyyttä ei voi tunnistaa valmiista tutkimuksesta. Tutkimuksen valmistuttua, kaikki haastatteluaineisto hävitetään. Joulukuussa 2014 haastateltavalla on mahdollisuus nähdä valmis tutkimus valvojansa luona.

Allekirjoitus

Paikka ja päiväys

Valvonnan alettua, koitko siitä olevan hyötyä? Perustelut.

Tuntuiko valvonta mielestäsi sopivalta seuraamukselta tekemääsi rikokseen verraten?

6) Tällä hetkellä

Koetko, että valvonta on ollut tarpeellista sinulle?

Mitä ajattelet, minkä vuoksi nuoria määrätään valvontaan?

Miten nuoret mielestäsi suhtautuvat rikoksentekoon tänä päivänä? Poikkeako oma suhtautumisesi siitä? Jos kyllä, millä tavalla?

Entä miten nuoret suhtautuvat rikoksista saataviin rangaistuksiin tänä päivänä? Miten itse suhtaudut?

Onko asenteesi rikoksen tekemisestä muuttunut valvonnan aikana? Jos kyllä, niin millä tavalla?

Kuvaile, minkälainen on suhtautumisesi viranomaisia kohtaan? Onko suhtautuminen erilaista kuin ennen, esim. ennen rikoksen tapahtumista? Perustelut.

Onko käsityksesi valvonnasta muuttunut verraten aikaan, jolloin valvonta alkoi? Jos on, millä tavalla?

7) Tulevaisuus valvonnan päätyttyä

Millä tavalla elämäsi on mahdollisesti erilaista ennen ja jälkeen valvonnan?

Mihin seuraamus voi vaikuttaa tulevaisuudessa?

Millaista hyötyä valvonnasta voi olla nuorelle sen päätyttyä? Entä sinulle?

Mitä ajattelet, minkä vuoksi valvonta voi ehkäistä uusintarikollisuutta?

8) Palaute ja kehitysideoita

Olitko tyytyväinen seuraamusselvityksen laatineen arviointikeskuksen tekemään työhön? Perustelut.

Millä tavalla haluaisit valvontaa kehitettävän?

Mitä kehitettävää seuraamusjärjestelmässä on sinun kokemuksesi perusteella?